

TARPTAUTINĖ MIGRACIJOS ORGANIZACIJA
EUROPOS MIGRACIJOS TINKLAS

Nelydimi nepilnamečiai Lietuvoje: politika ir praktika

2014

EUROPOS MIGRACIJOS TINKLO (EMN) TIKSLINĖ STUDIJA (2014)

Nelydimi nepilnamečiai Lietuvoje: politika ir praktika 2014 m.

Santrauka (apibendrinamoji ataskaita)

Santrauka (iki trijų puslapių)

Apibendrinamosios ataskaitos santrauka: ji sudarys EMN informacinio biuletenio, kurio tikslinė auditorija yra ES ir nacionalinės politikos formuotojai, pagrindą. Santrauką / apibendrinamąją ataskaitą parengs EMN paslaugų teikėjas (ICF International – Odysseus tinklas).

Pagrindinė faktinė informacija

Nacionalinė ataskaitos santrauka (tik vienas puslapis).

Nacionalinė ataskaitos santrauka – tikslinės studijos pristatymas ir pagrindinių faktų bei skaičių iš visų tikslinės studijos skyrių paminėjimas, ypatingą dėmesį skiriant detalėms, kurios bus svarbios (nacionalinės) politikos formuotojams.

Taip pat prašome pateikti tolesnių 1–6 skyrių svarbiausių išvadų santrauką, ypač atkreipiant dėmesį į:

- Kokie buvo pagrindiniai pakeitimai / patobulinimai Jūsų valstybės narės politikoje (-ose) dėl nelydimų nepilnamečių, ypatingą dėmesį skiriant pokyčiams nuo 2009 m.?*
- Ar situacija pasikeitė? Ar Jūsų valstybėje narėje kilo naujų problemų dėl nelydimų nepilnamečių padėties / ar jos išliko tokios pat?*

Santrauka

Tikslinę Europos migracijos tinklo (EMN) studiją atlikto Tarptautinės migracijos organizacijos (TMO) biuras Lietuvoje bendradarbiaudamas su Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių komisaro valdyba (JTVPK) biuru Lietuvoje. Studijos metu informacija buvo renkama iš įvairių šaltinių, įskaitant Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Pabėgėlių priėmimo centro, Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos, Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos, Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba .

Bendra situacija ir motyvacija. Lietuvoje nelydimų nepilnamečių skaičius yra nedidelis. Per metus Lietuva vidutiniškai sulaukia 6 nelydimų nepilnamečių prašymų suteikti prieglobstį. Šie nepilnamečiai dažniausiai atvyksta iš Afganistano dėl nesaugios padėties šalyje. Nelydimų nepilnamečių, kurie nepateikia prieglobsčio prašymų, skaičius svyruoja nuo 0 iki 90. Šie nepilnamečiai į Lietuvą dažniausiai atvyksta (yra neteisėtai atgabunami) grupėmis iš Vietnamo. Dažniausiai jie prisistato 15-17 metų jaunuoliais. Jie atvyksta dėl ekonominių priežasčių ir absoliučiai daugumai jų Lietuva yra tranzitinė šalis. Jie dažniausiai pasišalina iš institucijos, kurioje būna apgyvendinami.

Teisinis reguliavimas. Įstatymas „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – Įstatymas) yra pagrindinis teisės aktas reglamentuojantis visų užsieniečių teisinę padėtį Lietuvoje. Įstatymo 32 straipsnis reguliuoja visų nelydimų nepilnamečių teisinę padėtį, šią užsieniečių grupę išskiria kaip pažeidžiamą ir nustato specialias priėmimo procedūras (laikinos globos nustatymas) bei teises (į mokslą, medicinos pagalbą,

teisinę pagalbą). Nelydimiems nepilnamečiams prieglobsčio prašytojams papildomos procedūrinės garantijos yra nustatytos socialinės apsaugos ir darbo ministro, vidaus reikalų ministro ir sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. A1-229/ 1V-289/V-491 2004 m. lapkričio 15 d. vidaus reikalų ministro įsakyme Nr. 1V-361 „Dėl užsieniečių prašymų suteikti prieglobstį, nagrinėjimo, sprendimų priėmimo ir jų vykdymo tvarkos patvirtinimo“. 2014 m. balandžio 23 d. buvo patvirtinta Lietuvos Respublikoje nustatytų nelydimų nepilnamečių užsieniečių nelydimų nepilnamečių, kurie nėra prieglobsčio prašytojai, amžiaus nustatymo, apgyvendinimo ir kitų procedūrinių veiksmų bei paslaugų jiems teikimo tvarka (toliau – Tvarka).

Atvykimas. Įstatymo 77 str. 3 dalis numato, kad nelydimi nepilnamečiai prieglobsčio prašytojai negali būti neįleisti į šalį. Jiems visais atvejais turi būti suteiktas laikinas teritorinis prieglobstis. Nelydimi nepilnamečiai, kurie nepateikė prieglobsčio prašymo, gali būti neįleisti į šalį, jeigu jie neatitinka Šengeno sienų kodekso 5 straipsnio nuostatų. Šiais atvejais kiekvienu atskiru atveju sprendžiama individualiai.

Prieglobsčio suteikimo procedūra. Prieglobsčio prašymai Lietuvoje gali būti pateikti 3 institucijoms. Prašymas gali būti pateiktas raštu arba žodžiu (užprotokoluojama pareigūnas). Prašymą gavusi institucija informuoja teritorinį vaiko teisių apsaugos skyrių, kuris paskiria laikiną vaiko globėją. Tuo pačiu atsakinga institucija per 24 val. atlieka pirminius veiksmus (apklausia, paima pirštų antspaudus, nufotografuoja) ir surinktą informaciją siunčia Migracijos departamentui, kuris per 48 val. priima sprendimą dėl nelydimo nepilnamečio įleidimo į šalį ir pradeda nagrinėti prašymą iš esmės. Prieglobsčio prašymas turi būti išnagrinėtas per 3 mėn. laikotarpį, tačiau nelydimų nepilnamečių prašymai praktikoje išnagrinėjami greičiau. Šie nelydimi nepilnamečiai apgyvendinami Pabėgėlių priėmimo centre (socialinėje įstaigoje).

Nelydimų nepilnamečių, kurie nepateikia prieglobsčio prašymo, teisinė padėtis. Įstatymo 32 straipsnio nuostatos dėl nelydimų nepilnamečių taikomos visiems nepilnamečiams be išimties. Iki 2014 m. nebuvo detalai reglamentuota tvarka dėl nelydimų nepilnamečių, kurie nepateikė prieglobsčio prašymo. Todėl šios grupės priėmimo ir apgyvendinimo praktika buvo skirtinga. 2014 m. balandžio 23 d. buvo priimta tvarka, kuri reguliuoja šių nepilnamečių amžiaus nustatymo, apgyvendinimo, apibrėžia ir suvienodina jų atžvilgiu taikomas procedūras.

Amžiaus nustatymas. Visų nelydimų nepilnamečių amžius nustatomas iš dokumentų arba apklausos metu iš užsieniečio žodžių. Amžiaus nustatymo tyrimas (rentgenologinis tyrimas) gali būti atliktas tik kai kyla pagrįstų abejonių dėl nelydimo nepilnamečio užsieniečio amžiaus ir tik jam sutinkant. Tyrimo išvadoje numatyta iki dvejų metų paklaida. Esant paklaidai laikoma, kad asmuo yra nepilnametis.

Priėmimas. Nuo 2012 m. visi nelydimi nepilnamečiai apgyvendinami socialinėje institucijoje (Pabėgėlių priėmimo centre prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, toliau – Centras), kuris yra atsakingas už nepilnamečių apgyvendinimą, ugdymą, sveikatos apsaugą ir kitų paslaugų teikimą. Nelydimi nepilnamečiai gauna 210 LTL (60 EUR) per mėnesį išmoką maistui įsigyti ir 35 LTL (10 EUR) kišenpinigių.

Pasišalinimai. Visi nelydimi nepilnamečiai yra apgyvendinami socialinėje institucijoje nevaržant jų judėjimo laisvės. Nelydimi nepilnamečiai, kurie nepateikia prieglobsčio prašymo ir kurių pagrindinis atvykimo tikslas yra tranzitas per Lietuvą, absoliučia dauguma atvejų pasišalina iš Centro ir, tikėtina, išvyksta į kitas ES šalis susijungti su šeima ar dėl finansinių motyvų.

Nelydimų nepilnamečių, kurie sulaukia pilnametystės, situacija. Nelydimų nepilnamečių, kuriems sukanka 18 metų, situacija keičiasi, nes jie tampa pilnamečiais. Praktikoje pilnametystės Centre sulaukia tik prieglobstį gavę nelydimi nepilnamečiai. Jeigu toks asmuo ir toliau tenkina prieglobsčio sąlygas, jam kasmet pratęsiama papildoma apsauga ir yra keičiamas leidimas laikinai gyventi. Tačiau gali pasitaikyti atvejų, kuomet aštuoniolikos sulaukę asmenys gali būtų grąžinami ar išsiunčiami, jeigu jie nebegali teisėtai pasilikti šalyje.

Nelydimų nepilnamečių grąžinimas. Įstatymo 129 str. numato, kad nelydimas nepilnametis, kuris yra neteisėtai Lietuvoje, gali būti grąžinamas tik tuo atveju, jeigu užsienio valstybėje, į kurią jis bus grąžinamas, jis bus tinkamai prižiūrimas, atsižvelgiant į jo poreikius, amžių ir savarankiškumo lygį. Tvarkoje dėl nelydimų nepilnamečių, kurie nepateikia prieglobsčio prašymo, numatyta, kad atsiradus informacijai apie nelydimo nepilnamečio tėvus/globėjus, Centras turi įvertinti geriausias vaiko interesus ir informuoti Valstybinę vaiko teisių tarnybą, kuri sprendžia dėl vaiko perdavimo. Jeigu nėra galimybių grąžinti nelydimo nepilnamečio, kuris nepateikė prieglobsčio prašymo, tėvams (per 4 mėnesius), jam išduodamas leidimas laikinai gyventi. Nelydimų nepilnamečių grąžinimo ar perdavimo atvejų Lietuvoje 2012-2013 metais nebuvo.

Iššūkiai. Atsakingų institucijų pareigūnai kaip vieną pagrindinių iššūkių mini nelydimų nepilnamečių,

kurie nesikreipia dėl prieglobsčio, pasišalinimą iš globos institucijos. Jie pasišalina, kadangi jų pagrindinė atvykimo motyvacija yra tranzitas per Lietuvą į kitas Šengeno valstybes. Šiuo metu svarstoma, kaip tobulinti esamą situaciją. Nevyriausybinių organizacijų taip pat pažymi, kad integracijos savivaldybėse laikotarpis (12 mėn.) yra per trumpas ir galėtų būti pratęsiamas nelydimiems nepilnamečiams prieglobsčio prašytojams (ypač norintiems studijuoti).

1 skyrius. Nelydimų nepilnamečių patekimo į ES motyvai ir aplinkybės

Ši apibendrinamosios ataskaitos dalis skirta apžvelgti naujausius duomenis apie motyvus ir aplinkybes, kurioms esant nelydimi nepilnamečiai patenka į ES. Taip pat joje, kaip ir 2–6 skyriuose, siekiama pateikti kaip galima daugiau informacijos apie sąlygas, kurios gali turėti įtakos tam, kad vienos valstybės narės tampa patrauklesnės nelydimiems nepilnamečiams negu kitos.

Atsakant į 1 klausimą, EMN atstovų šalyje prašoma nurodyti motyvus ir aplinkybes jų valstybėje narėje ir pateikti daugiau informacijos, apibūdinančios situacijas, kai šie motyvai aktualūs. Atsakant į 2 klausimą, EMN atstovų šalyje taip pat prašoma nurodyti, kokias prevencines programas įgyvendina jų valstybė narė kartu su trečiosiomis šalimis, siekdama išsiaiškinti nelydimų nepilnamečių migracijos priežastis.

Klausimas (toliau – K) 1. Prašome nurodyti, dėl kokių motyvų ir kokiomis aplinkybėmis nelydimi nepilnamečiai patenka į Jūsų valstybę narę, ir pateikite daugiau informacijos (pacituokite turimas ataskaitas / tyrimus / ir kitus šaltinius arba remkitės nelydimų nepilnamečių ir / ar kompetentingų valdžios institucijų suteiktomis žiniomis). Nelydimų nepilnamečių patekimo į ES motyvai ir aplinkybės gali būti šios:

- **Bėgimas nuo persekiojimo ar smurto ir apsaugos (prieglobsčio) paieškos**
- **Šeimos susijungimas (pvz., siekis susijungti su šeimos nariais, jau esančiais valstybėje narėje, prašyti prieglobsčio po šeimos susijungimo)**
- **Prisidėti prie migrantų / diasporos bendruomenės**
- **Ekonominės priežastys, geresnio gyvenimo siekiamybė (įskaitant išsilavinimą)**
- **Tranzitas į kitą valstybę narę**
- **Prekybos žmonėmis aukos**
- **Neteisėtas žmonių gabenimas**
- **Atvykimas prie ES išorės sienų**
- **Nepakankamos medicinos paslaugos kilmės šalyje / nepakankamos tėvų lėšos gydymui**
- **Buvo palikti šeimos valstybėje narėje (pvz., nes tėvai buvo grąžinti / negali ar nesirūpina savo vaiku valstybėje narėje)**
- **Bėgliai / valkatauja**
- **Nelydimi nepilnamečiai nežino, kodėl atvyko į valstybę narę**
- **Nelydimi nepilnamečiai negali paaiškinti, kodėl atvyko į valstybę narę (pvz., yra per maži)**
- **Nelydimi nepilnamečiai atsisako nurodyti patekimo į valstybę narę motyvus ir aplinkybes (pvz., dėl traumos)**
- **Kita (nurodykite)**

Lietuvoje nelydimų nepilnamečių atvejų nustatoma palyginus nedaug. 2009–2013 m. Lietuvoje per metus prieglobsčio prašydavo vidutiniškai 6 nelydimi nepilnamečiai. Nelydimų nepilnamečių, kurie nepateikė prašymo suteikti prieglobstį, skaičius nurodytu laikotarpiu svyravo: 2013 m. buvo nustatyta 90 atvejų, o 2009–2012 buvo fiksuojama nuo 4 iki 11 tokių nelydimų nepilnamečių.

Nelydimi nepilnamečiai prieglobsčio prašytojai

2000–2008 m. laikotarpiu dauguma nelydimų nepilnamečių prieglobsčio prašytojų atvykdavo iš Rusijos Federacijos, Čekėnijos (jų atvejai sudarė 56 proc.), ir iš Afganistano (17 proc.). Pagrindinė atvykimo priežastis nesaugi padėtis kilmės šalyje. 2009–2013 m. dauguma nelydimų nepilnamečių prieglobsčio prašytojų atvyko iš Afganistano (57 proc.), tačiau yra pavienių atvejų iš kitų valstybių (Gruzijos, Gvinėjos, Indijos, Rusijos ir Vietnamo). Dažniausiai nelydimi nepilnamečiai prieglobsčio prašytojai nurodo, jog atvyko dėl nesaugios padėties kilmės šalyje ir apsaugos paieškos Europoje. Daugiausia šių nelydimų nepilnamečių atvyko 2011 m. – 10 nelydimų nepilnamečių, iš jų 8 buvo iš Afganistano. Mažiausiai prieglobsčio prašymų buvo pateikta 2013 m., kuomet buvo užregistruoti 2 atvejai (1 iš Indijos ir 1 iš Gvinėjos).

Dažnai nelydimi nepilnamečiai prieglobsčio prašytojai nesulaukia Migracijos departamento sprendimo dėl prieglobsčio suteikimo – dauguma jų prieglobsčio procedūros metu pasišalina iš Centro, kuriame yra

apgyventi. Nelydimų nepilnamečių prieglobsčio prašytojų, kurie sulaukia sprendimo dėl prieglobsčio suteikimo, atžvilgiu dažniausiai yra priimamas sprendimas suteikti papildomą apsaugą ir išduodamas leidimas laikinai gyventi vieneriems metams su galimybe šį leidimą pakeisti.

Nelydimi nepilnamečiai, kurie nėra prieglobsčio prašytojai

2009-2013 m. į Lietuvą atvyko 122 nelydimi nepilnamečiai, kurie nepateikė prašymo suteikti prieglobstį¹. 2012 m. buvo užfiksuotas didžiausias nelydimų nepilnamečių skaičius – net 90 atvejų, iš kurių 82 – Vietnamo piliečiai. Būtina paminėti, kad Vietnamo piliečiai, kurie buvo sulaikyti be asmens dokumentų, prisistatė nepilnamečiais ir todėl buvo apgyvendinti Centre, nors pareigūnams kilo įtarimų dėl jų tikrojo amžiaus. Tikrasis jų amžius taip ir nebuvo nustatytas, kadangi Vietnamo piliečiai pasišalinę iš Centro.

2013 m. nelydimų nepilnamečių, kurie nepateikė prašymo suteikti prieglobstį, skaičius sumažėjo iki 8 atvejų. 2014 m. fiksuojamas nežymus nelydimų nepilnamečių iš Vietnamo skaičiaus padidėjimas.

Šie nelydimi nepilnamečiai nesikreipia dėl prieglobsčio. Jie atvyksta dažniausia skatinami ekonominių priežasčių su tikslu keliauti toliau į Vakarų ir ten susirasti darbą, susijungti su šeima/giminaičiais ar prisidėti prie migrantų bendruomenės kitose ES šalyse. Vietnamiečiai dažniausiai nenurodo pateikimo į Lietuvą aplinkybių, neturi asmens tapatybę patvirtinančių dokumentų, prisistato 15-17 metų jaunuoliais. Vedlių pagalba ir keliaudami grupėmis jie kerta Lietuvos sieną ar atvyksta per ES vidaus sieną su tikslu tranzitu keliauti per Lietuvą. Iš tikslo šalių dažniausiai yra minima Lenkija. Praktikoje tokie užsieniečiai dažniausiai vengia atsakyti į jiems pateikiamus klausimus apie atvykimo į Lietuvą motyvus ir būdą.

K 2. Prašome pateikti informacijos apie prevencijos veiksmus / projektus / iniciatyvas, kurių Jūsų valstybė narė ėmėsi kartu su trečiosiomis šalimis, siekdama išspręsti pagrindines nelydimų nepilnamečių migracijos problemas, pavyzdžiui:

- **Nelydimų nepilnamečių migracijos problemos integravimas į pagrindines bendradarbiavimo sritis, pvz., skurdo mažinimo, švietimo, sveikatos, užimtumo, žmogaus teisių, demokratizacijos ir atsigavimo po konfliktų;**
- **Tikslinga informacijos sklaida ir mokymų organizavimas kilmės bei tranzito šalyse (pvz., įtraukiami teisėsaugos pareigūnai, pasieniečiai, potencialios prekybos žmonėmis aukos ir jų bendruomenės, vaikai, plačioji visuomenė, kt.);**
- **Vaikų apsaugos sistemų plėtra.**

Jeigu galite, trumpai apibūdinkite šių veiksmų / projektų / iniciatyvų poveikį.

Lietuva nebuvo įsitraukusi į prevencines priemones ar veiksmus su kitomis šalimis.

Valstybinė vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, dalyvauja Baltijos jūros šalių tarybos projekte „Protect children on the move“, kuriame ekspertiniu lygmeniu yra aptariami esami iššūkiai, nagrinėjami konkretūs atvejai bei taikoma praktika. Šiuose susitikimuose dalyvauja ir Lietuvos institucijų bei organizacijų atstovai.

2 skyrius. Atvykimo ir vertinimo procedūros, įskaitant pasienio kontrolę, prieglobsčio prašantiems nelydimiems nepilnamečiams ir dėl jo nesikreipiantiems

Šioje apibendrinamosios ataskaitos dalyje siekiama apžvelgti naujausius duomenis apie atvykimo procedūras, įskaitant pasienio kontrolę, taikomas nelydimiems nepilnamečiams, kurie patenka į ES, taip pat apie procedūras, taikomas, kai nelydimas nepilnametis sulaikomas arba tampa žinomas valdžios institucijoms. Valstybių narių taip pat prašoma pateikti informacijos apie procedūras, kurias taikomas, kai nelydimas nepilnametis skelbiasi esąs nepilnametis ir kai tai patvirtinama arba paneigiama.

2.1 skyrius. Dokumentai, kurių reikia nelydimiems nepilnamečiams teisėtai patekti į valstybę narę (nelydimiems nepilnamečiams, neprašantiems prieglobsčio, o kai kuriais atvejais – ir prieglobsčio prašytojams).

Atsakant į toliau esantį 3 klausimą, EMN atstovų šalyje prašoma nurodyti / patvirtinti atvykimo tvarką bei procedūras, taikomas jų valstybėje narėje, ir suteikti daugiau informacijos apibūdinant kiekvieną situaciją, kuri taikoma:

¹ Migracijos departamento duomenys.

Visų užsieniečių, o tarp jų ir nelydimų nepilnamečių užsieniečių, atvykimo į Lietuvą tvarka yra reglamentuojama Lietuvos Respublikos įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau - Įstatymas). Įstatymo 5 straipsnis nustato, kad užsieniečiams, atvykstantiems į Lietuvos Respubliką ir išvykstantiems iš jos, taikomos 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 562/2006, nustatančio taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Bendrijos kodekso, (toliau - Šengeno sienų kodekso) nuostatos. Kaip ir visi kiti užsieniečiai, nelydimi nepilnamečiai pasienyje turi pateikti dokumentus, nurodytus Šengeno sienų kodekso 5 straipsnyje. Ši nuostata netaikoma tiems užsieniečiams, kurie pateikė prašymą suteikti prieglobstį Lietuvoje.

Pagal Įstatymo nuostatas bendrą atvykstančių į Lietuvos Respubliką užsieniečių kontrolę, tarp jų ir nelydimų nepilnamečių, vykdo Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau VSAT) bendradarbiaudama su kitomis Lietuvos valstybės institucijomis ir įstaigomis. Sprendimus dėl prieglobsčio prašytojų įleidimo į šalį priima Migracijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – Migracijos departamentas).

K 3. Kokius dokumentus pasienyje turi pateikti nelydimi nepilnamečiai, kurie yra trečiųjų šalių piliečiai, kad atitiktų pateikimo į valstybę narę reikalavimus?

Dokumentai, kuriuos turi pateikti nelydimi nepilnamečiai	Prašome pateikti daugiau informacijos apie reikalingų dokumentų rūšis ir taikomas sąlygas, skiriant ypatingą dėmesį pokyčiams nuo 2009 m.	Prašome nurodyti, jei procesas skiriasi tais atvejais, kai abejojama dėl nepilnamečio amžiaus (pvz., kai vaikas neturi dokumentų) ir dar nebuvo taikyta amžiaus nustatymo procedūra
Viza, leidžianti įvažiuoti ir likti	Galiojanti viza (netaikoma prieglobsčio prašytojams)	Taikomi tie patys reikalavimai
Pasas	Galiojantis pasas (netaikoma prieglobsčio prašytojams)	Taikomi tie patys reikalavimai
Kelionės dokumentai	Galiojantis kelionės dokumentas (netaikoma prieglobsčio prašytojams)	Taikomi tie patys reikalavimai
Kita (nurodykite)	Pagrįsti turimas lėšas	Pagrįsti turimas lėšas

2.2 skyrius. Aplinkybės, kai nelydimą nepilnametį (neprašantį prieglobsčio) pasienyje gali būti atsisakyta įleisti

K 4. Ar neprašantis prieglobsčio nelydimas nepilnametis pasienyje gali būti neįleistas į šalį, jei jis neatitinka anksčiau išdėstytų atvykimo reikalavimų?

Užsienietis į Lietuvą gali būti neįleistas vadovaujantis Šengeno sienų kodeksu. Įstatymas numato, kad nelydimi nepilnamečiai prieglobsčio prašytojai turi būti įleisti į šalį, t. y. įstatymas nenumato nelydimų nepilnamečių prieglobsčio prašytojų neįleidimo į Lietuvos Respublikos teritoriją atvejų.

Nelydimi nepilnamečiai, kurie nėra prieglobsčio prašytojai, gali būti neįleisti į šalį, bet praktikoje kiekvienas atvejis sprendžiamas individualiai.

Nelydimų nepilnamečių, kuriems gali būti neįleista kirsti sienos, kategorijos	Prašome pateikti daugiau informacijos apie aplinkybes, kurioms esant nelydimi nepilnamečiai pasienyje gali būti neįleisti į šalį: a) pagal nacionalinės teisės aktus / politiką ir b) <u>praktika</u> , ypatingą dėmesį skiriant pokyčiams nuo 2009 m.	Prašome nurodyti, jei procesas skiriasi tais atvejais, kai abejojama dėl nepilnamečio amžiaus (pvz., kai vaikas neturi dokumentų) ir dar nebuvo taikyta amžiaus nustatymo procedūra
Neprašantis prieglobsčio nelydimas nepilnametis, atvykęs	Gali būti neįleistas, jeigu neatitinka Šengeno sienų kodekso 5 straipsnio	Taikomos tos pačios nuostatos

<i>į sausumos / jūros pasienį ar oro uostą</i>	reikalavimų bei nustatytų užsieniečiams atvykimo sąlygų, bet kiekvienas atvejis praktikoje vertinamas individualiai.	
<i>Prieglobsčio prašantis nelydimas nepilnametis, atvykęs į sausumos / jūros pasienį ar oro uostą</i>	Neįleidimo atvejų nėra numatyta nei teisėje, nei praktikoje. Neįleidimo nuostatos nelydimam nepilnamečiui nėra taikomos ir tai yra įtvirtinta Įstatymo 77 straipsnio 3 dalyje. Migracijos departamentas visais atvejais priima sprendimą dėl laikino teritorinio prieglobsčio suteikimo ir nagrinėja prašymą iš esmės.	Taikomos tos pačios nuostatos
<i>Prieglobsčio prašantis nelydimas nepilnametis, kreipęsis į šalies institucijas (pvz., policiją, vaiko teisių apsaugos tarnybą, ir kt.)</i>	Jei nelydimas nepilnametis kreipiasi į policiją dėl prieglobsčio suteikimo, tokiu atveju policija atlieka pirminius veiksmus ir prašymą nagrinėti perduoda Migracijos departamentui. Migracijos departamentas visais atvejais priima sprendimą nagrinėti prašymą iš esmės.	Taikomos tos pačios nuostatos
<i>Kita (nurodykite)</i>	-	

2.3 skyrius. Atvejai, kai valdžios institucijos sulaiko nelydimus nepilnamečius, neprašančius prieglobsčio

K 5. Prašome aprašyti nacionalines taisykles ir procedūras, kurios taikomos, kai neprašantis prieglobsčio nelydimas nepilnametis sulaikomas / identifikuojamas pasienyje ir valstybės narės teritorijoje. Atkreipkite dėmesį, kad priėmimas ir priežiūra įtraukti į 3 skyrį.

2014 m. balandžio 23 d. buvo priimtas socialinės apsaugos ir darbo ministro, vidaus reikalų ministro ir sveikatos apsaugos ministro įsakymas Nr. A1-229/1V-289/V-4912014 įsakymas „Dėl Lietuvos Respublikoje nustatytų nelydimų nepilnamečių užsieniečių, kurie nėra prieglobsčio prašytojai, amžiaus nustatymo, apgyvendinimo ir kitų procedūrinių veiksmų bei paslaugų jiems teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Tvarka). Šia Tvarka buvo siekiama detaliai reglamentuoti procedūras ir suvienodinti taikomą praktiką nelydimiems nepilnamečiams, kurie nepateikia prieglobsčio prašymų. Ruošiant tvarką buvo konsultuojamasi su JTVPK biuru Lietuvoje.

Naujoje tvarkoje pateikiamas detalus visų būtinų veiksmų dėl nelydimo nepilnamečio, kuris nėra prieglobsčio prašytojas, aprašymas ir reglamentavimas.

- I. Tvarkoje numatyta, kad policijos įstaigos ar VSAT **pareigūnai**, nustatę Lietuvoje esantį nelydimą nepilnametį užsienietį, **turi atlikti šiuos veiksmus**:
 - a) nedelsiant telefonu arba elektroninėmis ryšio priemonėmis informuoti savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyrių bei Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybą prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau - Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba);
 - b) surašyti tarnybinį pranešimą, kuriame nurodomos nelydimo nepilnamečio užsieniečio nustatymo aplinkybės; atlikti nelydimo nepilnamečio asmens, jo dokumentų ir daiktų apžiūrą; nufotografuoti nelydimą nepilnametį;
 - c) atlikti nelydimo nepilnamečio užsieniečio apklausą. Apklausoje turi dalyvauti teisininkas, vertėjas, bei, jeigu reikia, vaiko teisių apsaugos skyriaus atstovas. Apklausos metu nelydimas nepilnametis supažindinamas su savo teisėmis ir apklausos tikslu;
 - d) paimti nelydimo nepilnamečio pirštų atspaudus, jeigu jam yra sukakę 14 metų, ir perduoti duomenis į nacionalinį EURODAC padalinį. Nelydimo mažamečio užsieniečio (iki 14 metų amžiaus) pirštų atspaudai imami, kai yra pagrįstų abejonių dėl jo amžiaus;
 - e) patikrinti nelydimo nepilnamečio užsieniečio ir jo šeimos narių ar atstovų duomenis šiose Lietuvos registruose ir sistemose:
 - i. Gyventojų registre (ar jam ir jo šeimos nariams ar kitiems teisėtiems atstovams nėra išduotas Lietuvos Respublikos asmens dokumentas ir ar nėra deklaruota jų gyvenamoji vieta Lietuvos Respublikoje);
 - ii. Užsieniečių registre (ar jis ir jo šeimos nariai ar kiti teisėti atstovai nėra pateikę prašymo suteikti prieglobstį Lietuvos Respublikoje, ar nebuvo (nėra) išduota Šengeno arba nacionalinė viza);

- iii. Nacionalinėje vizų informacinėje sistemoje (ar nebuvo (nėra) išduota Šengeno viza);
 - iv. Lietuvos nacionalinėje antrosios kartos Šengeno informacinėje sistemoje (ar kita Šengeno valstybė nėra pateikusi perspėjimo dėl jo šeimos narių ar kitų teisėtų atstovų draudimo atvykti ir apsigyventi);
 - v. Įtariamųjų, kaltinamųjų ir nuteistųjų registre ir Prevencinių poveikio priemonių taikymo registre (ar jis, jo šeimos nariai ar kiti teisėti atstovai nėra užregistruoti kuriame iš šių registrų);
 - vi. Ieškomų asmenų, neatpažintų lavonų ir nežinomų bejėgių asmenų žinybiniame registre (ar jo šeimos nariai ar kiti teisėti atstovai nėra užregistruoti šiame registre);
 - vii. Habitoskopinių duomenų registre (ar jis ir jo šeimos nariai ar kiti teisėti atstovai kompetentingų kontrolės institucijų nebuvo sulaikyti dėl neteisėto valstybės sienos kirtimo jūra, sausuma ar oru iš trečiosios šalies ir nebuvo gražinti atgal į tą šalį).
- f) įrašyti į Užsieniečių registrą nepilnamečių duomenis, susijusius su neteisėtu buvimu, jeigu buvo priimtas sprendimas dėl nelydimo nepilnamečio užsieniečio sulaikymo ne ilgiau kaip 48 val., o nepilnamečio išorės požymių duomenis įrašyti į Habitoskopinių duomenų registrą;

- II. Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba nedelsdama **priima sprendimą dėl nelydimo nepilnamečio užsieniečio**, jei jis turi asmens tapatybę ir amžių patvirtinantį dokumentą, **apgyvendinimo Centre**, kol teismas paskirs alternatyvią sulaikymui priemonę – patikėti atitinkamai socialinei įstaigai prižiūrėti nelydimą nepilnamečių užsieniečių.
- III. Policijos ar pasienio tarnybos **pareigūnai**, atlikę aukščiau nurodytus veiksmus, **nedelsdami kreipiasi į teismą, kad** nelydimam nepilnamečiui užsieniečiui **būtų paskirta alternatyvi sulaikymui priemonė – patikėti atitinkamai socialinei įstaigai jį prižiūrėti**. Teisme turi dalyvauti asmuo, teikiantis valstybės garantuojamą teisinę pagalbą, ir savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyriaus atstovas. Po teismo posėdžio policijos ar pasienio pareigūnai įrašo duomenis apie paskirtą priemonę į Užsieniečių registrą, apie tai informuoja susijusias institucijas, suformuoja nelydimo nepilnamečio asmens bylą, kurią kartu su nelydimu nepilnamečiu perduoda Centrai, o jos kopiją išsiunčia Migracijos departamentui.
- IV. Migracijos departamentas, gavęs nelydimo nepilnamečio užsieniečio bylos kopiją, nedelsdamas turi organizuoti jo šeimos narių ar kitų teisėtų atstovų paiešką. Praktikoje artimųjų paieškos galimybės kilmės šalyse yra labai ribotos. Sėkmingi šeimos narių paieškos atvejai yra daugiausiai siejami su ES šalyse gyvenančiais artimaisiais, tačiau tokių atvejų nėra daug.

2.4 skyrius. Pasieniečių ir / ar policijos pareigūnų mokymas

K 6a. Ar valstybė narė rengia specifinius mokymus pasieniečiams ir / ar policijos pareigūnams, skirtus geriau suprasti nelydimus nepilnamečius, kurie bando patekti į teritoriją neteisėtai / yra sulaikyti teritorijoje ar kurie gali būti nukentėję nuo prekybos žmonėmis ar neteisėto žmonių gabenimo?

Ne

K 6b. Jei „taip“, prašome pateikti daugiau informacijos, taip pat nurodykite, jei bendradarbiaujama su ES agentūromis.

Nors Lietuvoje nėra vykdomi specifiniai mokymai pareigūnams dėl nelydimų nepilnamečių, kiekvienais metais kvalifikacijos tobulinimo kursų programoje pasienio pareigūnams yra numatyti mokymai, kurie suteikia specialių žinių ir įgūdžių, kad galėtų efektyviau kovoti su prekyba žmonėmis bei spręsti pasienyje esamus prieglobsčio atvejus. 2014 m. kvalifikacijos tobulinimo plane pasienio pareigūnams numatyti vienos dienos kursai pagal programą „Kova su prekyba žmonėmis“. Mokymuose dalyvauja pareigūnai, atliekantys patikrinimus kertant sieną. Taip pat kasmet pagal 2010 m. pasirašytą trišalį bendradarbiavimo susitarimą dėl pasienio stebėsenos veiklos Raudonojo Kryžiaus draugija kartu su JTVPK du kartus per metus vykdo vienos dienos pasieniečių mokymus apie asmenis, kuriems yra reikalingas prieglobstis, kuriuose dėmesys taip pat skiriamas ir nelydimų nepilnamečių prieglobsčio prašytojų priėmimo pasienyje klausimams.

Tokie mokymai numatyti ir 2014 metų plane.

Policijos pareigūnams mokymų dėl nelydimų nepilnamečių užsieniečių nėra numatyta. Centro darbuotojai dalyvauja bendruose vaiko teisių apsaugos klausimams skirtuose mokymuose, tačiau konkretūs mokymai, kaip dirbti su nelydimais nepilnamečiais užsieniečiais, nėra organizuojami.

2.5 skyrius. Nacionalinių prieglobsčio procedūrų organizavimas nelydimiems nepilnamečiams, prašantiems prieglobsčio

K 7. Prašome nurodyti nacionalines taisykles ir procedūras, kurios taikomos, kai nelydimas nepilnametis, sulaikytas / identifiktuotas pasienyje ir valstybės narės teritorijoje, pateikia prašymą suteikti prieglobstį (pvz., į kurią (-ias) instituciją (-as) nepilnametis yra nukreipiamas, kur pateikiamas prašymas, kt.).

Prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo tvarka yra reglamentuota Įstatymo IV skyriuje ir yra detalai aptarta Europos migracijos tinklo studijoje „Kelyje: nelydimi nepilnamečiai Lietuvoje“ (Vilnius, 2009). Ši tvarka nesikeitė nuo 2009 metų.

Prašymo suteikti prieglobstį pateikimas. Lietuvoje prašymas suteikti prieglobstį gali būti pateiktas:

- 1) valstybės sienos perėjimo punktuose arba Lietuvos teritorijoje, kurioje galioja pasienio teisinis režimas, – VSAT;
- 2) teritorinei policijos įstaigai;
- 3) Užsieniečių registracijos centrui.

Įstatymas taip pat numato, kad nelydimam nepilnamečiui užsieniečiui pateikus prašymą suteikti prieglobstį, Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka yra nustatoma laikinoji globa, o už prašymų suteikti prieglobstį nagrinėjimą ir sprendimų priėmimą yra atsakingas Migracijos departamentas.

Prašymą suteikti prieglobstį gavusios institucijos veiksmai. Įstatymo 69 straipsnyje yra numatyti veiksmai, kuriuos turi atlikti valstybės institucijų tarnautojai, jei pateikiamas prašymas suteikti prieglobstį. Taip pat yra numatyti šių veiksmų atlikimo terminai. Valstybės institucijos ar įstaigos, kuriai pateiktas užsieniečio prašymas suteikti prieglobstį, įgaliotas valstybės tarnautojas per 24 val. nuo prieglobsčio pateikimo momento turi:

- 1) nurodyti prašyme suteikti prieglobstį arba šio prašymo protokole, jeigu prašymas nebuvo pateiktas raštu, jo pateikimo datą, laiką ir vietą. Prieglobsčio prašymas gali būti pateiktas raštu ar žodžiu. Žodžiu pateiktas prašymas yra protokoluojamas;
- 2) paimiti visus turimus prieglobsčio prašytojo dokumentus ir kelionės bilietus;
- 3) atlikti prieglobsčio prašytojo asmens ir jo daiktų apžiūrą;
- 4) apklausti prieglobsčio prašytoją;
- 5) paimiti prieglobsčio prašytojo pirštų atspaudus;
- 6) nufotografuoti prieglobsčio prašytoją.

Šie veiksmai taip pat atliekami su nelydimais nepilnamečiams prieglobsčio prašytojais. Detalesnės procedūrų garantijos yra nustatytos Vidaus reikalų ministro įsakymu patvirtintoje prieglobsčio prašymų nagrinėjimo tvarkoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2004 m. lapkričio 15 d. įsakymu „Dėl užsieniečių prašymų suteikti prieglobstį nagrinėjimo, sprendimų priėmimo ir jų vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Atliekant apklausas ir kitus veiksmus, susijusius su nelydimų nepilnamečių prieglobsčio prašymų nagrinėjimu, turi dalyvauti vaiko globėjas (rūpintojas) ir įgaliotas atstovas, išskyrus atvejus, kai įgaliotas atstovas negali atvykti dalyvauti apklausoje dėl objektyvių (nuo jo nepriklausančių) priežasčių. Praktikoje pirminėje apklausoje dalyvauja arba teisininkas ir/ar teritorinės Valstybinės vaiko teisių apsaugos tarnybos atstovas, tačiau abiejų atstovų užtikrinimas visais atvejais vis dar yra iššūkis praktikoje.

Nelydimų nepilnamečių prieglobsčio prašytojų įleidimas į Lietuvos teritoriją ir laikino teritorinio prieglobsčio suteikimas. Nelydimi nepilnamečiai prieglobsčio prašytojai, po to kai yra atlikti pirminiai su prieglobsčio prašymu susiję veiksmai, Migracijos departamento sprendimu yra įleidžiami į valstybės teritoriją. Migracijos departamentas šį sprendimą turi priimti per 48 valandas nuo prašymo suteikti prieglobstį pateikimo momento. Įstatymas numato, kad nelydimų nepilnamečių prieglobsčio prašytojai į Lietuvos teritoriją yra įleidžiami visais atvejais. Nelydimi nepilnamečiai prieglobsčio prašytojai sprendimo dėl įleidimo į teritoriją ir prieglobsčio procedūrą laukia prašymo

pateikimo vietoje, t. y. pasienio padalinyje, policijos įstaigoje ar Užsieniečių registracijos centre.

Nelydimo nepilnamečio prieglobsčio prašytojo apgyvendinimas. Sprendimą dėl nelydimo nepilnamečio prieglobsčio prašytojo apgyvendinimo priima Migracijos departamentas. Įstatymo nustatyta tvarka nelydimas nepilnametis yra apgyvendinamas Centre, jeigu jo laikinas globėjas (rūpintojas) ar kitas teisėtas atstovas tam neprieštarauja. Nelydimas nepilnametis prieglobsčio prašytojas į Centrą yra lydimas institucijos, kuriai pateiktas prašymas suteikti prieglobstį, atstovo bei atvežamas šios institucijos transportu.

Prašymo suteikti prieglobstį nagrinėjimas. Prašymą suteikti prieglobstį iš esmės nagrinėja Migracijos departamentas, atlikdamas tyrimą, kurio tikslas – nustatyti, ar nelydimas nepilnametis prieglobsčio prašytojas atitinka pabėgėlio ar papildomos apsaugos statusui nustatytus kriterijus, taip pat ar galima jį gražinti į jo kilmės šalį. Prašymo nagrinėjimo iš esmės Lietuvoje terminai pirmoje instancijoje (Migracijos departamente) yra 3 mėnesiai, tačiau nelydimų nepilnamečių prašymai suteikti prieglobstį nagrinėjami kuo skubiau. Migracijos departamentas nagrinėdamas prieglobsčio prašymą iš esmės papildomai atlieka prašytojo apklausą.

Procedūros metu tikrinami nelydimo nepilnamečio prieglobsčio prašytojo, sulaukusio 14 metų amžiaus, pirštų atspaudai EURODAC sistemoje, siekiant nustatyti, ar nelydimas nepilnametis nėra atvykęs iš kitos, už jo prašymo nagrinėjimą atsakingos ES šalies. Prieglobsčio prašytojo iki 14 metų amžiaus pirštų atspaudai imami, esant pagrįstų abejonių dėl jo amžiaus. Taip pat nustatoma, ar nėra pagrindų taikyti Europos Sąjungos Dublino reglamento nurodytus kriterijus.

Iki 2009 m. Lietuvoje nebuvo atvejų, kuomet pagal Dublino reglamentą būtų nustatoma kita ES valstybė, atsakinga už prašymo suteikti prieglobstį nagrinėjimą. 2009 - 2014 m. buvo vienas atvejis, kuomet nelydimo nepilnamečio tėvai buvo rasti Vokietijoje, tačiau organizuojamo susijungimo su šeima nesulaukęs Afganistano pilietis pasišalino.

Institucijų bendradarbiavimas. Institucijos, dalyvaujančios prieglobsčio suteikimo procedūroje, turi bendradarbiauti su pagalbą pabėgėliams teikiančiomis nevyriausybinėmis ir tarptautinėmis organizacijomis, sudarydamos joms galimybę susitikti su prieglobsčio prašytojais, priklausančiais itin pažeidžiamų asmenų grupei, jų buvimo, apgyvendinimo ar sulaukymo vietoje ir suteikti jų poreikius atitinkančias paslaugas ir pagalbą. Nuo 2010 m. Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugija turi galimybę lankytis pasienyje ir stebėti prieglobsčio pateikimą ir pirminius veiksmus, taip pat ir Užsieniečių registracijos centre.

Statistiniai duomenys. Per pastaruosius 5 metus buvo pateikti 28 nelydimų nepilnamečių prašymai suteikti prieglobstį. Paprastai nelydimiems nepilnamečiams buvo suteikiama papildoma apsauga (išduodamas leidimas laikinai gyventi 1 metams su galimybe jį pratęsti). Pabėgėlio statusas nebuvo suteiktas nei vienam nelydimam nepilnamečiui.

K 8. *Prašome aprašyti specifines taisykles ir procedūras, kurios taikomos, atsižvelgiant į (nelydimo) nepilnamečio, kaip (prieglobsčio) prašytojo, statusą. Prašome nurodyti, pavyzdžiui:*

- ***Ar ir kada skiriamas juridinis globėjas;***
- ***Ar ir kada apklausama dėl prieglobsčio.***

Įstatymo 32 straipsnis numato, kad visiems nelydimiems nepilnamečiams, neatsižvelgiant į jų buvimo Lietuvos teritorijoje teisėtumą, jų buvimo laikotarpiu paskiriamas laikinasis globėjas (rūpintojas), kuris atstovauja nelydimo nepilnamečio užsieniečio interesams.

Centre nelydimam nepilnamečiui prieglobsčio prašytojui paskiriama institucinė globa, t. y. nelydimo nepilnamečio prieglobsčio prašytojo interesus atstovauja Centras. Nelydimam nepilnamečiui atvykus į Centrą, Centras nedelsdamas kreipiasi į savivaldybės Valstybinės vaikų teisių apsaugos skyrių, t.y. Jonavos savivaldybės Vaiko teisių apsaugos skyrių. Šis skyrius formaliai priima sprendimą nelydimam nepilnamečiui prieglobsčio prašytojui paskirti globėją. Globėju skiriamas Centro direktorius. Direktorius savo įsakymu įpareigoja darbuotojus globoti nelydimą nepilnametį. Praktikoje paskiriami 4 darbuotojai, vienas – teisėtas atstovas, kitas – kuris padės kasdieniniame gyvenime bei bus atsakingas už materialinį aprūpinimą, trečias – atsakingas už integracines priemones bei ketvirtas – atsakingas už vaiko sveikatos priežiūrą. Nors paprastai skiriami dažniausiai tie patys darbuotojai, esant reikalui šie asmenys gali būti pakeisti.

Nelydimų nepilnamečių globėjais paskiriami socialiniai darbuotojai, kurie yra išklause jų kvalifikacijai gauti reikalingus kursus, tačiau specifinio pobūdžio kursų susijusių su darbu su nelydimais nepilnamečiais organizuota nebuvo. Centre dirba 2 socialiniai darbuotojai bei 4 socialinių darbuotojų padėjėjai.

K 9. Prašome aprašyti procedūrą prieglobsčio prašančio nelydimo nepilnamečio amžiui nustatyti, kai jis teigia esąs nepilnametis. Prašome nurodyti, pavyzdžiui:

- **Ar ir kada yra užregistruojamas nelydimo nepilnamečio nurodytas amžius (gimimo data) bei susiklosčiusi situacija;**
- **Ar atliekamas formalus amžius įvertinimas, kada jis atliekamas, kodėl ir kaip;**
- **Ar ir koku būdu amžiaus įvertinimo išvados yra užregistruojamos (pvz., ar užregistruotas nurodytas amžius (gimimo data) pakeičiamas įvertintu amžiumi, ar šis amžius pridedamas prie bylos, kt.).**

Nelydimų nepilnamečių prieglobsčio prašytojų amžius gali būti nustatomas šiais būdais:

- 1) Remiantis nelydimo nepilnamečio prieglobsčio prašytojo pateiktais dokumentais arba jo paties žodžiais;
- 2) Kai yra pagrįstų abejonių dėl nelydimo nepilnamečio prieglobsčio prašytojo amžiaus, gali būti atliekamas amžiaus nustatymo tyrimas.

Praktikoje nelydimų nepilnamečių prieglobsčio prašytojų amžius dažniausiai yra užfiksuojamas pirminės apklausos metu, remiantis jo paties žodžiais. Ši informacija yra įrašoma į užsieniečio bylą.

Amžiaus nustatymo tyrimas nelydimų nepilnamečių prieglobsčio prašytojų atveju yra labiau išimtinė priemonė nei kasdienė praktika. Tokių atvejų Lietuvoje buvo labai mažai. Nepilnamečio užsieniečio atveju amžiaus nustatymo tyrimas turi būti atliekamas tik gavus jo tėvų, kitų teisėtų atstovų arba laikino globėjo (rūpintojo) sutikimą. Amžiaus nustatymo tyrimas gali būti atliekamas Migracijos departamento pavedimu, kai yra pagrįstų abejonių dėl amžiaus. Amžiaus nustatymo tyrimo išlaidas dėl prieglobsčio prašytojų apmoka valstybė. Lietuvoje amžiaus nustatymo tyrimą dėl prieglobsčio prašytojų atlieka Valstybinė teismo medicinos tarnyba prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos. Šios tarnybos specialistai pateikia išvadą, kurioje aprašomi tyrimo duomenys bei nustatoma, kokio amžiaus yra užsieniečiai. Išvadoje nurodoma, kad užsieniečio apžiūros ir jo galūnių sąnarių rentgeno nuotraukų duomenimis, atsižvelgiant į rasines ir lytines ypatybes bei klimatinės gyvenimo sąlygas, nustatoma, kad asmens biologinis amžius yra nuo (pvz., 19).

2014 m. Lietuvoje buvo nagrinėjama strateginė byla dėl dviejų nelydimų nepilnamečių prieglobsčio prašytojų įkalinimo ir amžiaus nustatymo. Jaunuoliai kirtu Lietuvos Respublikos sieną ir prisistatė esantys 14 ir 17 metų amžiaus. Valstybinė teismo medicinos tarnyba pagal asmenų kaulų radiologinį tyrimą nustatė jaunuolių biologinį amžių, t. y. 20-24 metai. Formaliai po amžiaus nustatymo tyrimo prieglobsčio procedūros metu jie visą laiką buvo laikomi pilnamečiais ir jiems buvo skirta įkalinimo bausmė už neteisėtą sienos kirtimą. Teismas byloje pažymėjo, kad kilus abejonėms, ar asmuo yra pilnametis, jis turi būti laikomas vaiku ir abejonė turi būti taikoma vaiko naudai. Be to, asmens amžiaus nustatymo metu turi vertintina ne tik jo fizinė, bet ir psichinė būklė.

K 10. Prašome pateikti vidutinę prieglobsčio procedūros trukmę nelydimo nepilnamečio atveju.

Nelydimam nepilnamečiui pateikus prašymą suteikti prieglobstį Lietuvoje, per 24 valandas surenkama pirminė informacija apie jį ir pateikiama Migracijos departamentui, kuris per 48 valandas formaliai turi priimti sprendimą dėl nelydimo nepilnamečio įleidimo į šalį. Visais atvejais sprendimas yra teigiamas, nes įstatymas numato, kad nelydimas nepilnametis prieglobsčio prašytojas negali būti neįleistas į Lietuvos teritoriją. Migracijos departamento sprendimo dėl įleidimo ir apgyvendinimo nelydimi nepilnamečiais dažniausiai laukia pasienio padaliniuose ar policijos įstaigoje. Toliau vyksta tokio nelydimo nepilnamečio prašymo suteikti prieglobstį nagrinėjimas. Įstatymas nustato, kad prieglobsčio prašymas nagrinėjamas iki 3 mėnesių. Praktikoje nelydimų nepilnamečių prašymai išnagrinėjami greičiau.

2.6 skyrius. Prieglobsčio neprašančių nelydimų nepilnamečių globa ir amžiaus įvertinimas

K11. Prašome aprašyti prieglobsčio neprašančių nelydimų nepilnamečių globos tvarką. Nurodykite, pavyzdžiui: kas organizuoja nelydimų nepilnamečių globą, kas gali juos globoti, koks globėjo vaidmuo, kuris nelydimas nepilnametis turi teisę į globėją, iki kokio amžiaus ir ar tai priklauso nuo nelydimo nepilnamečio statuso, pvz., ar jis gaus kitą globėją, kai jam / jai bus suteikta tarptautinė apsauga, kt.

Lietuvoje visiems nelydimiems nepilnamečiams taikoma vienoda globos tvarka. Nelydimų nepilnamečių, kurie nėra prieglobsčio prašytojai, globėju yra paskiriamas Centras, o vėliau ir atitinkami darbuotojai, atsakingi už nelydimą nepilnametį.

K12. Prašome aprašyti procedūrą prieglobsčio neprašančio nelydimo nepilnamečio amžiui nustatyti, kai jis skelbiasi esąs nepilnametis. Prašome nurodyti skirtingas situacijas (pvz., nelydimi nepilnamečiai, kurie kreipiasi dėl prieglobsčio; pasienyje; neteisėtai esantys nelydimi nepilnamečiai, kt.) Prašome nurodyti, pavyzdžiui:

- **Ar nurodytas amžius (gimimo data) ir nepilnamečio, kaip nelydimo asmens, situacija yra užregistruojama, kada tai padaroma;**
- **Ar atliekamas formalus amžius įvertinimas, kada jis atliekamas, kodėl ir kaip;**
- **Ar amžiaus įvertinimo išvados užregistruojamos, koku būdu (pvz., ar nurodytas amžius (gimimo data) pakeičiamas įvertintu amžiumi, ar šis amžius pridedamas prie bylos, kt.).**

Nelydimų nepilnamečių, kurie nėra prieglobsčio prašytojai, amžius gali būti nustatomas šiais būdais:

- 1) Remiantis nelydimo nepilnamečio pateiktais dokumentais arba jo paties žodžiais;
- 2) Kai yra pagrįstų abejonių dėl nelydimo nepilnamečio amžiaus, gali būti atliekamas amžiaus nustatymo tyrimas.

Praktikoje nelydimo nepilnamečio, kurie nėra prieglobsčio prašytojas, amžius dažniausiai yra užrašomas iš jo žodžių.

Kai kyla pagrįstų abejonių dėl nelydimo nepilnamečio užsieniečio amžiaus, gali būti atliekamas amžiaus nustatymo tyrimas. Amžiaus nustatymo tyrimo tvarka detalai yra aprašyta 2014 m. balandžio 23 d. Tvarkoje. Iki šios Tvarkos priėmimo tokių asmenų amžiaus nustatymo procedūros nebuvo reglamentuotos.

Tvarkoje yra nurodyta, kad:

- Amžiaus nustatymo tyrimas gali būti atliekamas tik nelydimo nepilnamečio sutikimu. Nelydimas nepilnametis jam suprantama kalba turi būti informuojamas apie amžiaus nustatymo tyrimo tikslą, galimas pasekmes sveikatai ir teisines pasekmes. Jeigu nelydimas nepilnametis nesutinka atlikti amžiaus nustatymo tyrimą, sprendimą dėl šio tyrimo būtinumo arba dėl asmens pripažinimo nelydimu nepilnamečiu užsieniečiu priima teismas.
- Institucija, kurios pareigūnai nustatė nelydimą nepilnametį užsienietį, dėl kurio amžiaus kilo pagrįstų abejonių, ne vėliau kaip per 48 val. turi kreiptis į artimiausią asmens sveikatos priežiūros įstaigą dėl rentgenologinio tyrimo. Atliekamos nelydimo nepilnamečio priekinės plaštakų ir riešų, peties srities ir raktikaulinio krūtinkaulio galo rentgenogramos. Už rentgenologinį tyrimą sumoka institucija, kuri kreipėsi į asmens sveikatos priežiūros įstaigą dėl šio tyrimo atlikimo.
- Rentgenogramos toliau yra perduodamos į Valstybinės teismo medicinos tarnybos prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Medicinos kriminalistikos laboratoriją (toliau – Medicinos kriminalistikos laboratorija), kurios prašoma atlikti amžiaus nustatymo tyrimą bei pateikti išvadas dėl pilnametystės ar nepilnametystės.
- Kai nelydimo nepilnamečio užsieniečio amžių reikia nustatyti Medicinos kriminalistikos laboratorijos nedarbo metu, atlikti amžiaus nustatymo tyrimą bei pateikti atitinkamą išvadą dėl pilnametystės arba nepilnametystės gali asmens sveikatos priežiūros įstaigos gydytojas vaikų endokrinologas ar kitas reikiamų specialių žinių ir įgūdžių turintis specialistas.
- Amžiaus nustatymo tyrimas taip pat gali būti atliekamas ir kai kyla pagrįstų abejonių dėl Centre apgyvendinto nelydimo nepilnamečio užsieniečio, kurio amžiaus nustatymo tyrimas nėra atliktas, amžiaus. Centras kreipiasi į aukščiau paminėtas institucijas dėl amžiaus nustatymo tyrimo.
- Esant amžiaus nustatymo tyrimo dėl pilnametystės arba nepilnametystės išvadoje numatyti iki

dvejų metų paklaidai laikoma, kad asmuo yra nepilnametis.

Praktikoje amžiaus nustatymo tyrimas Lietuvoje atliekamas tik retais atvejais. Tačiau 2013-2014 tokių tyrimų imta atlikti daugiau.

Praktikoje dar nebuvo atvejų, kad Centras inicijuotų amžiaus nustatymo tyrimą dėl jame apgyvendintų nelydimų nepilnamečių.

2.7 skyrius. Leidimų gyventi suteikimas nelydimiems nepilnamečiams (ir prieglobsčio prašytojams, ir jo neprašantiems)

K 13a. Prašome pateikti informacijos apie galimus gyvenimo variantus nelydimiems nepilnamečiams, kurie neprašo prieglobsčio, ir tiems, kurių prašymai dėl prieglobsčio buvo atmesti.

Įstatymo 129 straipsnis nustato, kad nelydimas nepilnametis užsienietis, kuris yra neteisėtai Lietuvos teritorijoje ar neteisėtai joje gyvena, grąžinamas tik tuo atveju, jeigu užsienio valstybėje, į kurią yra grąžinamas, jis bus tinkamai prižiūrimas, atsižvelgiant į jo poreikius, amžių ir savarankiškumo lygį. Jeigu nelydimo nepilnamečio užsieniečio negalima grąžinti į kilmės ar kitą valstybę (pvz., nepavyksta surasti nelydimo nepilnamečio šeimos narių ar kitų teisėtų atstovų, nėra galimybės grąžinti į kilmės šalį ir kt.), jam turi būti suteikta teisė gyventi Lietuvoje iš išduotas leidimas laikinai gyventi. Šis sprendimas priimamas ne vėliau kaip per 4 mėnesius nuo nelydimo nepilnamečio apgyvendinimo Centre. Reikia paminėti, kad tokių atvejų praktikoje nebuvo.

K 13b. Prašome pateikti informacijos apie išduotus leidimus gyventi nelydimiems nepilnamečiams, kurių prašymai dėl prieglobsčio buvo patenkinti (pvz., pabėgėlio statusas; leidimas gyventi, išduotas dėl kitų priežasčių negu tarptautinė apsauga, kt.).

Nelydimiems nepilnamečiams prieglobsčio prašytojams Lietuvoje gali būti suteiktas pabėgėlio statusas (išduodamas leidimas nuolat gyventi 5 metams) arba papildoma apsauga (išduodamas leidimas laikinai gyventi 1 metams). Praktikoje paprastai nelydimiems nepilnamečiams yra suteikiama papildoma apsauga, t. y. leidimas laikinai gyventi 1 metams su galimybe jį keisti po metų. Pabėgėlio statusas iki šiol nebuvo suteiktas nei vienam nelydimam nepilnamečiui.

Per 2009-2013 metus Migracijos departamentas išdavė 8 leidimus laikinai gyventi nelydimiems nepilnamečiams prieglobsčio prašytojams.

K 13c. Prašome pateikti informacijos apie išduotus leidimus (laikina) gyventi nelydimiems nepilnamečiams, kurie neatitiko atvykimo reikalavimų, taikomų valstybėje narėje, bet kurių nebuvo atsisakyta įleisti pasienyje / arba kurie buvo sulaikyti valstybės narės teritorijoje (pvz., toleruojama viešnagė, kt.).

Nelydimų nepilnamečių kategorijos	Prašome aprašyti nelydimiems nepilnamečiams suteiktus leidimus gyventi	Prašome nurodyti, jei procesas skiriasi tais atvejais, kai abejojama dėl nepilnamečio amžiaus (pvz., kai vaikas neturi dokumentų) ir dar nebuvo taikyta amžiaus nustatymo procedūra
Neprašantis prieglobsčio nelydimas nepilnametis, atvykęs į sausumos / jūros pasienį ar oro uostą	Jeigu toks nelydimas nepilnametis būtų įleistas į Lietuvos teritoriją, bet per 4 mėnesius nuo nelydimo nepilnamečio apgyvendinimo Centre nepavyktų surasti nelydimo nepilnamečio šeimos narių ar kitų teisėtų atstovų arba būtų nustatyta, kad nelydimas nepilnametis užsienietis negali būti grąžintas į užsienio valstybę, tuomet būtų išduodamas leidimas laikinai gyventi. 2009 – 2014 m. tokių leidimų	Taikoma tokia pati procedūra, tačiau jeigu kyla abejonių dėl užsieniečio amžiaus, gali būti atliekamas amžiaus nustatymo tyrimas.

	nebuvo išduota.	
<i>Neprašantis prieglobsčio nelydimas nepilnametis, sulaikytas valstybės narės teritorijoje</i>	Jeigu toks nelydimas nepilnametis būtų įleistas į Lietuvos teritoriją, bet per 4 mėnesius nuo nelydimo nepilnamečio apgyvendinimo Centre nepavyktų surasti nelydimo nepilnamečio šeimos narių ar kitų teisėtų atstovų arba būtų nustatyta, kad nelydimas nepilnametis užsienietis negali būti grąžintas į užsienio valstybę, tuomet būtų išduodamas leidimas laikinai gyventi. 2009 – 2014 m. tokių leidimų nebuvo išduota.	Taikoma tokia pati procedūra, tačiau jeigu kyla abejonių dėl užsieniečio amžiaus, gali būti atliekamas amžiaus nustatymo tyrimas.
<i>Prieglobsčio prašantis nelydimas nepilnametis, atvykęs į sausumos / jūros pasienį ar oro uostą</i>	Nelydimiems nepilnamečiams prieglobsčio prašytojams Lietuvoje gali būti suteiktas pabėgėlio statusas (išduodamas leidimas nuolat gyventi 5 metams) arba papildoma apsauga (išduodamas leidimas laikinai gyventi 1 metams), nepriklausomai nuo to, kur buvo pateiktas prašymas suteikti prieglobstį. 2009 – 2014 m. buvo priimti 8 sprendimai dėl papildomos apsaugos suteikimo ir išduoti 8 leidimai laikinai gyventi. Pabėgėlio statusas suteiktas nebuvo.	Taikoma tokia pati procedūra, tačiau, jeigu kyla abejonių dėl užsieniečio amžiaus, gali būti atliekamas amžiaus nustatymo tyrimas.
<i>Prieglobsčio prašantis nelydimas nepilnametis, sulaikytas ar identifikuotas valstybės narės teritorijoje</i>		
<i>Prieglobsčio prašantis nelydimas nepilnametis, kreipęsis į šalies institucijas (pvz., policiją, vaiko teisių apsaugos tarnybą, ir kt.)</i>		
<i>Kita (nurodykite)</i>		

3 skyrius. Nelydimų nepilnamečių priėmimo tvarka, įskaitant integracijos priemones

Šioje apibendrinamosios ataskaitos dalyje bus pateikta faktinė, lyginamoji ES egzistuojančių priėmimo tvarkų, kurios taikomos prieglobsčio prašantiems ir dėl jo nesikreipiantiems nelydimiems nepilnamečiams, apžvalga, įskaitant integracijos priemones, tokias kaip sveikatos priežiūra, ugdymas ir įdarbinimas.

Atkreipkite dėmesį: jei yra skirtinga priėmimo tvarka / integracijos priemonės tiems nepilnamečiams, kurių amžius patvirtintas, ir tiems, kurie teigia esą nepilnamečiai, tačiau amžius nepatvirtintas, nurodykite šį skirtumą atsakydami į tolesnius skyriaus klausimus ir 3.9 skyriuje pateikite skirtingos tvarkos / priemonių santrauką (pvz., daugiau priemonių prieinama tiems nelydimiems nepilnamečiams, kurių amžius patvirtintas (skirtingai nuo tų, kurie teigia esą nepilnamečiai, tačiau tai nepatvirtinta), kt.).

3.1 skyrius. Nelydimų nepilnamečių priėmimas ir priežiūra

K 14. Prašome apžvelgti savo valstybės narės teisinę bazę dėl nelydimų nepilnamečių priėmimo ir priežiūros organizavimo nuo pat jų atvykimo iki tol, kol bus rastas ilgalaikis sprendimas.

Prašome suskirstyti pagal kategorijas:

- **Nelydimi nepilnamečiai, kurie prašo prieglobsčio ar kuriems buvo suteikta tarptautinė apsauga;**
- **Nelydimi nepilnamečiai, kurie neprašo prieglobsčio, įskaitant tuos, kurie atvyko neteisėtai ir / arba yra nukentėję nuo prekybos žmonėmis;**
- **Nelydimi nepilnamečiai, kurių amžius dar nepatvirtintas.**

Centras yra vienintelė įstaiga Lietuvoje, suteikianti apgyvendinimą nelydimiems nepilnamečiams, nepriklausomai nuo to, ar jie pateikė prašymą suteikti prieglobstį.

Įstatymo 79 straipsnio 5 dalis apibrėžia, kad Centras – socialines paslaugas teikianti biudžetinė įstaiga,

skirta apgyvendinti užsieniečius, kuriems suteiktas prieglobstis Lietuvoje, ir nelydimus nepilnamečius užsieniečius, bei įgyvendinanti prieglobstį gavusių užsieniečių socialinę integraciją. Centrą steigia, reorganizuoja ir likviduoja socialinės apsaugos ir darbo ministras.

Nelydimi nepilnamečiai prieglobsčio prašytojai

Nelydimų nepilnamečių prieglobsčio prašytojų pristatymo ir apgyvendinimo klausimus detaliau reglamentuoja vidaus reikalų ministro ir socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. vasario 2 d. įsakymas Nr. 1V-31/A1-28 „Dėl nelydimų nepilnamečių prieglobsčio prašytojų apgyvendinimo Centre taisyklių patvirtinimo“.

Priimdamas sprendimą suteikti laikiną teritorinį prieglobstį Lietuvoje, Migracijos departamentas taip pat sprendžia ir nelydimo nepilnamečio apgyvendinimo klausimą. Nelydimas nepilnamečis yra apgyvendinamas Centre, jei globėjas (rūpintojas) ar kitas teisėtas atstovas tam neprieštarauja. Jeigu nelydimo nepilnamečio prieglobsčio prašytojo globėjas (rūpintojas) ar kitas teisėtas atstovas prieštarauja nelydimo nepilnamečio prieglobsčio prašytojo apgyvendinimui Centre, tuomet Migracijos departamentas priima sprendimą dėl nelydimo nepilnamečio prieglobsčio prašytojo apgyvendinimo globėjo (rūpintojo) ar kito teisėto atstovo nurodytoje vietoje.

Priėmęs sprendimą įleisti vaiką į šalį, Migracijos departamentas išduoda jam laikiną dokumentą – Užsieniečių registracijos pažymėjimą, kuris įrodo, kad asmuo Lietuvoje naudojasi laikinu teritoriniu prieglobščiu. Tuomet nelydimas nepilnamečis prieglobsčio prašytojas yra apgyvendinamas Centre ir ten laukia Migracijos departamento sprendimo dėl prieglobsčio suteikimo. Jeigu yra suteikiamas prieglobstis, tuomet išduodamas leidimas laikinai arba nuolat gyventi.

Nelydimi nepilnamečiai, kurie nėra prieglobsčio prašytojai

Nuo 2012 m. visi nelydimi nepilnamečiai apgyvendinami Centre. 2014 m. Tvarkoje dėl nelydimų nepilnamečių yra detalizuota šių nelydimų nepilnamečių apgyvendinimo tvarka. Centre nepilnamečis gali būti apgyvendinamas:

- teismo sprendimu;
- Valstybinės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos sprendimu, jei jis yra nelydimas mažametis užsienietis (iki 14 metų) ar nelydimas nepilnamečis, turintis savo asmens tapatybę ir amžių patvirtinantį dokumentą;
- teritorinės policijos įstaigos rašytiniu prašymu, jeigu ši įstaiga dėl objektyvių priežasčių neturi galimybių iki darbo dienos pabaigos tinkamai apklausti nelydimo nepilnamečio užsieniečio, kreiptis dėl jo amžiaus nustatymo tyrimo ar kreiptis į teismą dėl alternatyvios sulaikymui priemonės – patikėti atitinkamai socialinei įstaigai prižiūrėti nelydimą nepilnamečį užsienietį.

Nelydimo nepilnamečio atvežimą organizuoja policijos įstaiga ar pasienio tarnyba. Centras apie apgyvendintą nelydimą nepilnamečį informuoja nacionalinę vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybą, savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyrių ir teritorinę policijos įstaigą.

Tiek nelydimiems nepilnamečiams prieglobsčio prašytojams, tiek nelydimiems nepilnamečiams, kurie nėra prieglobsčio prašytojai, Centras sudaro sąlygas naudotis teikiamomis paslaugomis, nurodytomis Lietuvos valstybės paramos teikimo užsieniečių, gavusių prieglobstį Lietuvos Respublikoje, integracijai tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004 m. spalio 21 d. įsakymu „Dėl Lietuvos valstybės paramos teikimo užsieniečių, gavusių prieglobstį Lietuvos Respublikoje, integracijai tvarkos aprašo patvirtinimo“, 4 punkte. Pabėgėlių priėmimo centras sudaro galimybę nevyriausybinėms ar tarptautinėms organizacijoms, teikiančioms pagalbą pabėgėliams, susisiekti su centre gyvenančiais nelydimais nepilnamečiais užsieniečiais.

Migracijos departamentas, teritorinė policijos įstaiga ar VSAT, gavę informaciją apie nelydimų nepilnamečių užsieniečių tėvus ar kitus teisėtus atstovus, apie tai raštu ne vėliau kaip per tris darbo dienas nuo informacijos gavimo dienos informuoja Centrą ir nurodo tėvų ar kitų teisėtų atstovų buvimo vietą arba informaciją apie jų atvykimą į Lietuvos Respubliką ir jų teisinę padėtį Lietuvos Respublikoje.

Jei Centras informaciją apie nelydimo nepilnamečio užsieniečio tėvų ar kitų teisėtų atstovų buvimo vietą arba atvykimą į Lietuvos Respubliką gauna ne iš Migracijos departamento, apie tai raštu nedelsdamas praneša Migracijos departamentui.

Centras, gavęs tokią informaciją ir įvertinęs geriausius vaiko interesus, ne vėliau kaip per penkias darbo

dienas nuo informacijos apie nelydimo nepilnamečio užsieniečio tėvų ar kitų teisėtų atstovų buvimo vietą gavimo dienos surašo ir pateikia savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyriui rekomendacinio pobūdžio išvadą sprendimui dėl nelydimo nepilnamečio užsieniečio perdavimo tėvams ar kitiems teisėtiems atstovams priimti.

Nustačius nelydimo nepilnamečio, kuris nėra prieglobsčio prašytojas, grąžinimo į kilmės ar kitą užsienio valstybę galimybę, nelydimo nepilnamečio užsieniečio būtų Centras siunčia teritorinės policijos migracijos padaliniui sprendimui dėl nelydimo nepilnamečio užsieniečio grąžinimo į kilmės ar užsienio valstybę priimti. Jei nepavyksta surasti nelydimo nepilnamečio, kuris nėra prieglobsčio prašytojas, šeimos narių ar kitų teisėtų atstovų arba nustatoma, kad nelydimas nepilnametis, kuris nėra prieglobsčio prašytojas, negali būti grąžintas į užsienio valstybę, ne vėliau kaip per 4 mėnesius nuo apgyvendinimo Centre dienos Migracijos departamentas priima sprendimą išduoti leidimą laikinai gyventi Lietuvoje.

K 15. Kurios nacionalinės valdžios institucijos ir organizacijos (įskaitant nevyriausybines organizacijas, jei jos susijusios) yra atsakingos už nelydimų nepilnamečių priėmimą ir priežiūrą nuo pat jų atvykimo iki ilgalaikio sprendimo priėmimo, taip pat nurodykite finansavimo šaltinius (pvz., priėmimo centrų, sveikatos priežiūros, ugdymo paslaugų, kt.).

Prašome suskirstyti nacionalines valdžios institucijas ir organizacijas, kurios priima sprendimus ir administruoja priėmimą bei priežiūrą, pagal šias grupes:

- **Nelydimi nepilnamečiai, kurie prašo prieglobsčio ar kuriems buvo suteikta tarptautinė apsauga;**
- **Nelydimi nepilnamečiai, kurie neprašo prieglobsčio, įskaitant tuos, kurie atvyko neteisėtai ir / arba yra nukentėję nuo prekybos žmonėmis.**

Lietuvoje šios institucijos yra atsakingos už nelydimų nepilnamečių priėmimą ir priežiūrą:

- Pabėgėlių priėmimo centras – socialines paslaugas teikianti biudžetinė įstaiga, skirta apgyvendinti užsieniečius, kuriems suteiktas prieglobstis Lietuvos Respublikoje, ir nelydimus nepilnamečius užsieniečius, bei įgyvendinanti prieglobstį gavusių užsieniečių socialinę integraciją. Centras yra vienintelė įstaiga Lietuvoje, teikianti apgyvendinimą nelydimiems nepilnamečiams, nepriklausomai nuo jų teisinės padėties.
- Valstybinė vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba bei savivaldybių vaiko teisių apsaugos skyriai nagrinėja ir prižiūri vaiko teisių įgyvendinimą.
- Migracijos departamentas priima sprendimus dėl leidimo gyventi išdavimo, vykdo šeimos narių paiešką bei nagrinėja prieglobsčio prašymus.
- Teritoriniai policijos padaliniai laikinai apgyvendina nelydimus nepilnamečius, kol bus priimtas sprendimas juos apgyvendinti Centre, atlieka pirminę nelydimų nepilnamečių apklausą bei kartu su Policijos departamentu vykdo pasiūlytų nepilnamečių paiešką.
- Apylinkių teismai priima sprendimą dėl nelydimų nepilnamečių, kurie nėra prieglobsčio prašytojai, taikyti alternatyvią sulaikymui priemonę – patikėti atitinkamai socialinei įstaigai prižiūrėti nelydimą nepilnametį.

Visos aukščiau išvardintos institucijos yra finansuojamos iš valstybės biudžeto lėšų.

Papildomai prie pagalbos nelydimiems nepilnamečiams prisideda Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugija, teikianti humanitarinę pagalbą bei teisinės konsultacijas, jos veikla daugiausia finansuojama iš Europos Pabėgėlių fondo lėšų.

K 16a. Kas yra laikoma ilgalaikiu sprendimu vaikų atveju Jūsų valstybėje narėje (galima remtis praktika, priėmimo / priežiūros įstaigose naudojamomis rekomendacijomis, kt.)?

Lietuva priimdama sprendimus dėl vaikų nepriklausomai nuo pilietybės ir teisinio statuso vadovaujasi ir Vaiko teisių apsaugos įstatymo pagrindiniais principais, Jungtinių Tautų Organizacijos 1959 metų Vaiko teisių deklaracijos ir 1989 metų Vaiko teisių konvencijos nuostatomis, bei kitomis tarptautinės teisės normomis bei principais.

Įstatyme sąvokos „ilgalaikis sprendimas“ ir „vaiko geriausi interesai“ nėra apibrėžti. JTVPK biuras Lietuvoje ragina tinkamai įtvirtinti šias sąvokas Įstatyme.

K 16b. Kaip greitai kompetentingos institucijos priima ilgalaukius sprendimus nelydimų nepilnamečių atveju, remdamosi geriausiais vaiko interesais? Prašome nurodyti atskaitos tašką

– laiką, nuo kurio valstybė narė svarsto ilgalaikius sprendimus (pvz., sulaikymo / prašymo pateikimo data, kt.)

Nors terminas ilgalaikis sprendimas nėra apibrėžtas įstatymuose, tačiau nagrinėjant nelydimų nepilnamečių situaciją, stengiamasi kuo greičiau priimti sprendimus dėl nelydimų nepilnamečių teisinės padėties, atsižvelgiant į geriausius vaiko interesus:

- prieglobsčio prašymai Lietuvoje turi būti išnagrinėti per 3 mėnesius, tačiau nelydimų nepilnamečių prieglobsčio prašytojų atveju, prašymai išnagrinėjami greičiau;
- nelydimas nepilnametis užsienietis, kuris yra neteisėtai Lietuvos Respublikos teritorijoje ar neteisėtai joje gyvena, gali būti grąžinamas tik tuo atveju, jeigu užsienio valstybėje, į kurią yra grąžinamas, jis bus tinkamai prižiūrimas, atsižvelgiant į jo poreikius, amžių ir savarankiškumo lygį;
- jei nepavyksta surasti nelydimo nepilnamečio, kurie nėra prieglobsčio prašytojas, šeimos narių ar kitų teisėtų atstovų arba nustatoma, kad nelydimas nepilnametis užsienietis negali būti grąžintas į užsienio valstybę, ne vėliau kaip per 4 mėnesius nuo nelydimo nepilnamečio užsieniečio apgyvendinimo Centre dienos Migracijos departamentas priima sprendimą išduoti nelydimam nepilnamečiui užsieniečiui leidimą laikinai gyventi;
- Centras, gavęs informaciją apie tėvus ar kitus teisėtus globėjus ir įvertinęs geriausius vaiko interesus, ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo informacijos gavimo dienos surašo ir pateikia Vaiko teisių apsaugos teritoriniam skyriui rekomendacinio pobūdžio išvadą sprendimui dėl nelydimo nepilnamečio užsieniečio perdavimo tėvams ar kitiems teisėtiems atstovams priimti. Nustačius nelydimo nepilnamečio užsieniečio grąžinimo į kilmės ar kitą užsienio valstybę galimybę, nelydimo nepilnamečio užsieniečio bylą Centras siunčia teritorinei policijos įstaigai, kad ši priimtų sprendimą dėl nelydimo nepilnamečio užsieniečio grąžinimo į kilmės ar užsienio valstybę.

3.2 skyrius. Apgyvendinimas ir kiti materialiniai priėmimo ištekčiai

K 17. Tolesnėse lentelėse prašome aprašyti priėmimo ir priežiūros priemones, suteikiamas nelydimiems nepilnamečiams Jūsų valstybėje narėje (pagal direktyvą 2003/9/EB²) nuo pat jų atvykimo iki tol, kol bus rastas ilgalaikis sprendimas. Kur galima, prašome atskirti pagal nelydimus nepilnamečius, kurie ieško prieglobsčio ar kuriems buvo suteikta tarptautinė apsauga, ir nelydimus nepilnamečius, kurie nesikreipia dėl prieglobsčio, tarp jų ir tuos, kurie nelegaliai atvyko ir / arba yra nukentėję nuo prekybos žmonėmis.

	Prašome nurodyti (T / N), ar toliau išvardyti apgyvendinimo tipai ir kiti materialiniai priėmimo ištekčiai prieinami nelydimiems nepilnamečiams (pinigais arba natūra) pagal kiekvieną iš nurodytų kategorijų, ir pateikite trumpą prieinamų paslaugų kiekvienu atveju aprašymą:		
Apgyvendinimo tipas ir prieiga prie kitų priežiūros ir materialinių priėmimo išteklių	Nelydimi nepilnamečiai, prašantys prieglobsčio ar kuriems buvo suteikta tarptautinė apsauga	Nelydimi nepilnamečiai, kurie nesikreipia dėl prieglobsčio, tarp jų ir tie, kurie neteisėtai atvyko ir / arba yra nukentėję nuo prekybos žmonėmis	Prašome nurodyti, jei procesas skiriasi tais atvejais, kai abejojama dėl nepilnamečio amžiaus (pvz., kai vaikas neturi dokumentų) ir dar nebuvo taikyta amžiaus nustatymo procedūra
Apgyvendinimas su suaugusiais	Netaikoma	Netaikoma	Jei yra pagrįstų abejonių dėl nelydimo nepilnamečio amžiaus, gali būti atliktas amžiaus nustatymo tyrimas, kuriuo nustatoma, ar asmuo yra pilnametis ar ne. Priklausomai nuo to, jam taikomos atitinkamos įstatymo nuostatos.
Apgyvendinimas su globėjų šeima	Jeigu nelydimo nepilnamečio prieglobsčio prašytojo globėjas	Netaikoma	

²Atkreipiame dėmesį, kad Airija nedalyvavo, priimant šią direktyvą.

	(rūpintojas) ar kitas teisėtas atstovas prieštarauja nelydimo nepilnamečio prieglobsčio prašytojo apgyvendinimui Centre, tuomet nelydimas nepilnametis prieglobsčio prašytojas gali būti apgyvendintas globėjo (rūpintojo) ar kito teisėto atstovo nurodytoje vietoje.		
Apgyvendinimo / priėmimo įstaigos, skirtos būtent nepilnamečiams	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma
Apgyvendinimo / priėmimo įstaigos, turinčios specialias sąlygas nepilnamečiams	Nelydimi nepilnamečiai prieglobsčio prašytojai dažniausiai apgyvendinami Centre. Centro atskirame aukšte yra keli nepilnamečiams skirti kambariai. Gali būti apgyvendinta iki 15 nepilnamečių.	Nelydimi nepilnamečiai, kurie nėra prieglobsčio prašytojai, taip pat apgyvendinami Centre. Centro atskirame aukšte yra keli nepilnamečiams skirti kambariai. Gali būti apgyvendinta iki 15 nepilnamečių.	Jei yra pagrįstų abejonių dėl nelydimo nepilnamečio amžiaus, gali būti atliktas amžiaus nustatymo tyrimas, kuriuo nustatoma, ar asmuo yra pilnametis ar ne. Priklausomai nuo to, jam taikomos atitinkamos įstatymo nuostatos.
Specializuotos apgyvendinimo įstaigos nelydimiems nepilnamečiams, kurie yra prekybos žmonėmis aukos	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma
Specializuotos apgyvendinimo įstaigos nelydimiems nepilnamečiams, turintiems specifinių nustatytų poreikių	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma
Kiti apgyvendinimo tipai (nurodykite, pvz., suaugusių gyvenamosiose patalpose, jei daugiau nei 16 metų)	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma
Maistas (nurodykite, kaip tai skirstoma praktiškai, pvz., maisto talonai pirkti ar pasiruošti savo maistą, paruošti valgiai, kt.)	Centre gyventojams kas mėnesį išmokama pinigine pašalpa maistui ir smulkioms išlaidoms. Nelydimas nepilnametis kartu su globėju vyksta apsipirkti ir kartu spendžia, kaip paskirstyti šiuos pinigus. Mėnesiui skiriama 210 Lt (60 EUR) maistui įsigyti. Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugija papildomai remia maisto paketais išduodamais kartą į mėnesį.	Centre gyventojams kas mėnesį išmokama pinigine pašalpa maistui ir smulkioms išlaidoms. Nelydimas nepilnametis kartu su globėju vyksta apsipirkti ir kartu spendžia, kaip paskirstyti šiuos pinigus. Mėnesiui skiriama 201 Lt (60 EUR) maistui įsigyti. Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugija papildomai remia maisto paketais išduodamais kartą į mėnesį.	Jei yra pagrįstų abejonių dėl nelydimo nepilnamečio amžiaus, gali būti atliktas amžiaus nustatymo tyrimas, kuriuo nustatoma, ar asmuo yra pilnametis ar ne. Priklausomai nuo to, jam taikomos atitinkamos įstatymo nuostatos.
Drabužiai (nurodykite, kaip tai skirstoma praktiškai, pvz., lėšos drabužiams pirkti, dėvėtų drabužių skyrimas, kt.)	Nelydimi nepilnamečiai yra aprūpinami sezoniniais drabužiais (pagal Centro direktoriaus sudarytą sąrašą yra nurodoma kuriam laikotarpiui perkami nauji rūbai, papildomai galima gauti padėvėtų rūbų).	Nelydimi nepilnamečiai yra aprūpinami sezoniniais drabužiais (pagal Centro direktoriaus sudarytą sąrašą yra nurodoma kuriam laikotarpiui perkami nauji rūbai, papildomai galima gauti padėvėtų rūbų).	Jei yra pagrįstų abejonių dėl nelydimo nepilnamečio amžiaus, gali būti atliktas amžiaus nustatymo tyrimas, kuriuo nustatoma, ar asmuo yra pilnametis ar ne. Priklausomai nuo to, jam taikomos atitinkamos įstatymo nuostatos.
Pašalpa / kišenpinigiai (detalizuokite)	Kas mėnesį nelydimam nepilnamečiui išmokama 35 Lt	Kas mėnesį nelydimam nepilnamečiui išmokama	Jei yra pagrįstų abejonių dėl nelydimo nepilnamečio

galimybes priėmimo įstaigose gauti kišenpinigių, koks jų kiekis, kaip jie mokami, kt.).	(10 EUR) kišenpinigių.	35 Lt (10 EUR) kišenpinigių.	amžiaus, gali būti atliktas amžiaus nustatymo tyrimas, kuriuo nustatoma, ar asmuo yra pilnametis ar ne. Priklausomai nuo to, jam taikomos atitinkamos įstatymo nuostatos.
Kitų rūšių materialiniai priėmimo ištekčiai (nurodykite)	Nepilnamečiai aprūpinami būtiniausiomis higienos reikmenimis, namų apyvokos daiktais ir priemonėmis. Mokiniai aprūpinami visomis mokyklai būtinomis priemonėmis.	Nepilnamečiai aprūpinami būtiniausiomis higienos reikmenimis, namų apyvokos daiktais ir priemonėmis. Mokiniai aprūpinami visomis mokyklai būtinomis priemonėmis.	Jeigu yra pagrįstų abejonų dėl nelydimo nepilnamečio amžiaus, gali būti atliktas amžiaus nustatymo tyrimas, kuriuo nustatoma, ar asmuo yra pilnametis ar ne. Priklausomai nuo to, jam taikomos atitinkamos įstatymo nuostatos.

K 18. Prašome paaiškinti, ar nelydimi nepilnamečiai gali pasirinkti iš jiems prieinamų priemonių (pvz., ar turi galimybę patys pasiruošti maistą, nusipirkti drabužių, kt.), kurių galutinis tikslas – parengti juos perėjimui į pilnametystę (taip žr. 5 skyrių).

Nelydimi nepilnamečiai patys gamina valgyti, tvarko kambarius. Socialiniai darbuotojai nepilnamečius moko ruošos darbų, maisto gamybos. Taip pat nepilnamečiai mokomi savęs priežiūros, higienos. Su darbuotojo pagalba patys skalbia drabužius, keičiasi patalynę, savarankiškai eina į parduotuvę.

K 19. Kurios organizacijos (vyriausybės ir nevyriausybės) yra atsakingos už nelydimų nepilnamečių apgyvendinimą / kitas materialines priėmimo sąlygas (jei skiriasi nuo išvardytų)?

Atsakingos institucijos išvardintos 15-ame klausime.

K 20. Prašome pateikti daugiau informacijos apie darbuotojus (pvz., globos / socialinius darbuotojus, kt.), atsakingus už nelydimų nepilnamečių priėmimą ir priežiūrą, pavyzdžiui:

- **Kokie pagrindiniai personalo uždaviniai;**
- **Ar personalas specialiai mokomas (jei „taip“, apibūdinkite);**
- **Kiek nelydimiems nepilnamečiams apskritai skiriama personalo (nelydimų nepilnamečių skaičius, tenkantis vienam darbuotojui).**

Centre dirba 3 socialiniai darbuotojai ir 6 socialinių darbuotojų padėjėjai, kurie yra atsakingi už darbą su nelydimais nepilnamečiais bei kitais Centre apgyvendintais pažeidžiamais asmenimis.

Darbuotojai dirba vadovaudamiesi globėjo pareigine instrukcija. Centre 2014 m. buvo direktoriaus įsakymu patvirtinta globėjo pareiginė instrukcija, kurioje nustatomi bendri reikalavimai šiai pareigybei, tokie kaip: būti Lietuvos Respublikos piliečiu, turėti aukštąjį arba jam prilygintą išsilavinimą, žinoti Lietuvos Respublikos įstatymus, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimus, tarptautinius vaikų teises ir interesus reglamentuojančius teisinius aktus, Lietuvos Respublikos Konstituciją, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymus, būti pareigingam, darbščiam, doram, sąžiningam, sugebėti bendrauti, išklausyti kitų nuomonę ir pateikti savo.

Nelydimo nepilnamečio globėjo pareigos yra šios:

- atstovauti nelydimų nepilnamečių teises ir teisėtus interesus Centre ir už jo ribų;
- neplatinti informacijos apie nelydimų nepilnamečių asmeninį gyvenimą;
- vertinti socialines problemas ir poreikius (pildyti socialinių poreikių vertinimo formą);
- konsultuoti nelydimus nepilnamečius užsieniečius mokymo klausimais, organizuoti jų mokymus;
- konsultuoti su kolegomis ir prireikus siųsti nelydimą nepilnamečių pas kitus specialistus;
- organizuoti nelydimų nepilnamečių užsieniečių lietuvių kalbos mokymus;
- vadovautis socialinio darbuotojo etikos kodeksu;
- vykdyti Centro vidaus tvarkos taisykles;
- dalyvauti komisijose, svarstančiose klausimus, susijusius su nelydimais nepilnamečiais;
- palaipsniui pratinti nelydimus nepilnamečius užsieniečius prie naujų gyvenimo sąlygų, orientuoti juos į Lietuvos gyvenimo būdą;

- skiepyti Lietuvos gyventojų kultūrą, papročius;

Taip pat šioje instrukcijoje yra numatytos ir globėjo teisės:

- gauti informaciją, susijusią su nelydimais nepilnamečiais;
- gauti reikiamą informaciją ir paramą iš vaikų teisių apsaugos, teisėsaugos ir kitų įstaigų;
- teikti pasiūlymus, rekomendacijas dėl nelydimų nepilnamečių integracijos į visuomenę;
- nustatyta tvarka kelti kvalifikaciją;
- teikti Centro vadovybei pasiūlymus dėl drausminių priemonių skyrimo dėl Centro vidaus tvarkos taisyklių pažeidimo;
- teikti Centro vadovybei pasiūlymus dėl nelydimų nepilnamečių socialinės integracijos programos vykdymo.

Globėjas yra pavaldus Centro Socialinės integracijos skyriaus vedėjai.

2014 metų lapkričio mėnesį darbuotojams planuojami kursai apie psichologinius aspektus dirbant su vaikais, netekusiais globėjų.

K 21. Koks yra bendras standartinių apgyvendinimo / materialinių priėmimo sąlygų, teikiamų nelydimiems nepilnamečiams Jūsų valstybėje narėje, įvertinimas (kaip užfiksuota turimose vertinimo ataskaitose / tyrimuose / kituose šaltiniuose arba pagal gautą iš kompetentingų institucijų viešą informaciją)? Pateikite nuorodas į šiuos informacijos šaltinius.

Ar numatote tobulinti savo nacionalinės teisės aktus ir / arba praktiką, atsižvelgdami į naujos redakcijos Priėmimo sąlygų direktyvą (2013/33/ES³)?

Tokio specifinio vertinimo Lietuvoje nebuvo atlikta. Šiuo metu Vidaus reikalų ministerijoje yra ruošiami Įstatymo pakeitimai siekiant įgyvendinti ES Priėmimo sąlygų direktyvą.

3.3 skyrius. Teisinių konsultacijų prieinamumas

K 22. Prašome apibūdinti teisinių konsultacijų prieinamumą nelydimiems nepilnamečiams Jūsų valstybėje narėje.

Teisinės konsultacijos	Nelydimi nepilnamečiai, ieškantys prieglobsčio ar kuriems buvo suteikta tarptautinė apsauga	Nelydimi nepilnamečiai, kurie nesikreipia dėl prieglobsčio, tarp jų ir tie, kurie neteisėtai atvyko ir / arba yra nukentėję nuo prekybos žmonėmis	Prašome nurodyti, jei procesas skiriasi tais atvejais, kai abejojama dėl nepilnamečio amžiaus (pvz., kai vaikas neturi dokumentų) ir dar nebuvo taikyta amžiaus nustatymo procedūra
Teisinės konsultacijos ir kitų formų teisinė pagalba	Įstatymo 32 straipsnis numato, jog nelydimi nepilnamečiai užsieniečiai, neatsižvelgiant į jų buvimą Lietuvos Respublikos teritorijoje teisėtumą, turi teisę naudotis valstybės garantuojama teisine pagalba. Atliekant nelydimo nepilnamečio užsieniečio apklausą turi dalyvauti asmuo, teikiantis valstybės garantuojamą teisinę pagalbą. Šiam tikslui yra skirta advokatų kontora, tačiau	Įstatymo 32 straipsnis numato, jog nelydimi nepilnamečiai užsieniečiai, neatsižvelgiant į jų buvimą Lietuvos Respublikos teritorijoje teisėtumą, turi teisę naudotis valstybės garantuojama teisine pagalba. Atliekant nelydimo nepilnamečio užsieniečio apklausą bei teisme nagrinėjant teikimą skirti nelydimam nepilnamečiui užsieniečiui alternatyvią sulaikymui priemonę, turi dalyvauti asmuo,	

³ Atkreipkite dėmesį, kad Airija nedalyvavo, priimant šią direktyvą.

	teisininkų dalyvavimo užtikrinimas apklausose ir tinkamas nepilnamečių konsultavimas visais atvejais dar yra iššūkis. Teisinę pagalbą nelydimiems nepilnamečiams dažniausiai teikia Lietuvos Raudonojo Kryžiaus teisininkai vykdydami Europos pabėgėlių fondo projektus.	teikiantis valstybės garantuojamą teisinę pagalbą.	
--	--	--	--

K 23. Kurios organizacijos (vyriausybės ir nevyriausybės) yra atsakingos už teisinės pagalbos teikimą nelydimiems nepilnamečiams (jei skiriasi nuo minėtų)?

Atsakingos institucijos išvardintos 22-ame klausime.

K 24. Koks yra bendras teisinės pagalbos teikimo nelydimiems nepilnamečiams Jūsų valstybėje narėje įvertinimas (kaip užfiksuota turimose vertinimo ataskaitose / tyrimuose / kituose šaltiniuose arba pagal gautą iš kompetentingų institucijų viešą informaciją)? Pateikite nuorodas į šiuos informacijos šaltinius.

Tokio vertinimo Lietuvoje nebuvo atlikta.

3.4 skyrius. Sveikatos priežiūra

K 25. Prašome apibūdinti sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą nelydimiems nepilnamečiams Jūsų valstybėje narėje.

Lietuvoje asmenų, kuriems teikiamos nemokamos valstybės sveikatos paslaugos, grupės yra numatytos Sveikatos draudimo įstatyme. Šis įstatymas įtraukia ir nelydimus nepilnamečius užsieniečius. Taigi šiuo metu Lietuvoje visiems nelydimiems nepilnamečiams sveikatos priežiūros paslaugos teikiamos nemokamai. Sveikatos priežiūros paslaugas valstybė finansuoja nepriklausomai, ar nelydimi nepilnamečiai šalyje yra teisėtai ar ne, ir nepriklausomai nuo to, kur jie apgyvendinti bei kokios procedūros jų atžvilgiu taikomos.

Praktikoje medicininė pagalba yra suteikiama prieglobstį prašantiems asmenims, dėl medicininės pagalbos teikimo nelydimiems nepilnamečiams, kurie nėra prieglobsčio prašytojai, trūksta informacijos, kadangi tokios praktikos beveik nėra, nes tokie nelydimi nepilnamečiai per kelias dienas pasišalina iš Centro, kuriame jie yra apgyvendinami nevaržant jų judėjimo laisvės.

Medicinos paslaugos nelydimiems nepilnamečiams, kaip ir kitiems Centre gyvenantiems asmenims, teikiamos centro medicinos punkte. Centras yra sudaręs sveikatos priežiūros paslaugų teikimo sutartį su teritorine poliklinika, o esant rimtų sveikatos sutrikimų nelydimas nepilnamečis gydytojo siunčiamas konsultuotis į Kauno klinika. Visos medicinos paslaugos, suteikiamos centre ir centro gydytojo siuntimu, apmokamos iš valstybės biudžeto.

Psichologinė pagalba nelydimam nepilnamečiui teikiama Centre.

	Prašome nurodyti (T / N), ar toliau išvardytos sveikatos priežiūros paslaugos yra prieinamos nelydimiems nepilnamečiams pagal kiekvieną iš nurodytų kategorijų, ir pateikite trumpą prieinamų paslaugų kiekvienu atveju aprašymą:		
Sveikatos priežiūra	Nelydimi nepilnamečiai, ieškantys prieglobsčio ar kuriems buvo suteikta tarptautinė apsauga	Nelydimi nepilnamečiai, kurie nesikreipia dėl prieglobsčio, tarp jų ir tie, kurie neteisėtai atvyko ir / arba yra nukentėję nuo	Prašome nurodyti, jei procesas skiriasi tais atvejais, kai abejojama dėl nepilnamečio amžiaus (pvz., kai vaikas neturi dokumentų) ir dar

		<i>prekybos žmonėmis</i>	<i>nebuvo taikyta amžiaus nustatymo procedūra</i>
Skubi pagalba	Taip, teikiama Centre	Taip, teikiama Centre	Jei yra pagrįstų abejonių dėl nelydimo nepilnamečio amžiaus, gali būti atliktas amžiaus nustatymo tyrimas, kuriuo nustatoma, ar asmuo yra pilnametis ar ne. Priklausomai nuo to, jam taikomos atitinkamos įstatymo nuostatos.
Pagrindinės sveikatos priežiūros paslaugos	Taip, teikiama Centre	Taip, teikiama Centre	
Būtinoji / specializuota sveikatos priežiūra, jei reikia	Taip, teikiama vietinėje sveikatos priežiūros įstaigoje.	Taip, teikiama vietinėje sveikatos priežiūros įstaigoje.	
Psichologinė pagalba / konsultavimas	Taip, teikiama Centre	Taip, teikiama Centre	
Kita (nurodykite)	Netaikoma	Netaikoma	<i>Netaikoma</i>
Ar nelydimi nepilnamečiai turi vienodas galimybes gauti sveikatos priežiūros paslaugas, kaip ir vaikai, valstybės narės piliečiai?	Taip, tačiau dėl kalbos barjero gali būti sunkumų	Taip, tačiau dėl kalbos barjero gali būti sunkumų	Jei yra pagrįstų abejonių dėl nelydimo nepilnamečio amžiaus, gali būti atliktas amžiaus nustatymo tyrimas, kuriuo nustatoma, ar asmuo yra pilnametis ar ne. Priklausomai nuo to, jam taikomos atitinkamos įstatymo nuostatos.
Ar sveikatos priežiūra patenkina nelydimų nepilnamečių poreikius (pvz., sveikatos būklės įvertinimas)?	Tokių tyrimų nebuvo atlikta	Tokių tyrimų nebuvo atlikta	
Ar nelydimi nepilnamečiai gali naudotis sveikatos draudimu? Jei „taip“, kokiomis sąlygomis?	Nelydimi nepilnamečiai valstybės lėšomis yra apdrausti privalomuoju sveikatos draudimu. Papildomos sąlygos nėra taikomos.	Nelydimi nepilnamečiai valstybės lėšomis yra apdrausti privalomuoju sveikatos draudimu. Papildomos sąlygos nėra taikomos.	
Kaip organizuojamas nelydimų nepilnamečių, turinčių psichikos sutrikimų ar žalingų įpročių, priėmimas?	Taikomos bendros priėmimo sąlygos. Pagalbos poreikių nustatymas ir teikimas vykdomas individualiai	Taikomos bendros priėmimo sąlygos. Pagalbos poreikių nustatymas ir teikimas vykdomas individualiai	

K 26. Kurios organizacijos (vyriausybės ir nevyriausybės) yra atsakingos už nelydimų nepilnamečių sveikatos priežiūros paslaugas (jei skiriasi nuo išvardytų)?

Be Centro, sveikatos priežiūros paslaugas taip pat teikia:

- teritorinės poliklinikos (nelydimų nepilnamečių atveju – dažniausiai Pirminės sveikatos priežiūros centras Rukloje),
- specializuotos sveikatos priežiūros įstaigos apskričių centruose (nelydimų nepilnamečių atveju dažniausiai Kaune),
- Valstybinė ligonių kasa

K 27. Koks yra bendras standartinių sveikatos priežiūros paslaugų, teikiamų nelydimiems nepilnamečiams Jūsų valstybėje narėje, įvertinimas (kaip užfiksuota turimose vertinimo ataskaitose / tyrimuose / kituose šaltiniuose arba pagal gautą iš kompetentingų institucijų viešą informaciją)? Pateikite nuorodas į šiuos informacijos šaltinius.

Ar numatote tobulinti savo nacionalinės teisės aktus ir / arba praktiką, atsižvelgdami į naujos redakcijos Priėmimo sąlygų direktyvą (2013/33/ES)?

JTVPK atliktame Pabėgėlių integracijos tyrime 2013-2014 m., kuris apžvelgia ir medicininės pagalbos teikimą Centre, pažymima, kad sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą centre apsunkina vertėjų trūkumas teikiant tokias paslaugas.

K 28. Prašome apibūdinti Jūsų valstybėje narėje nelydimiems nepilnamečiams prieinamas ugdymo paslaugas.

Iki 16 metų mokslas visiems vaikams Lietuvoje yra privalomas pagal Konstituciją. Nelydimi nepilnamečiai, apgyvendinti Centre, lanko lietuvių bendrojo lavinimo mokyklą Rukloje. Prieš paskiriant nepilnametį į mokyklą, sudaryta mokytojų komisija patikrina jo gebėjimus, įvertina mokymosi lygį ir nustato, į kurią klasę nukreipti. Mokykloje taikomos specialios adaptacijos ir lietuvių kalbos mokymo programos. Centro paskirti nepilnamečių globėjai glaudžiai bendradarbiauja su nelydimų nepilnamečių mokytojais. Atlikdamas namų darbus nelydimas nepilnametis centre sulaukia socialinių darbuotojų pagalbos. Jie taip pat stebi, kaip vaikui sekasi, ir, esant reikalui, papildomai jį moko lietuvių kalbos.

Pabėgėlių priėmimo centre yra organizuojami lietuvių kalbos bei Lietuvos visuomenės pažinimo kursai, kurių tikslas yra supažindinti nelydimus nepilnamečius su Lietuvos kultūra, tradicijomis, istorija, geografine padėtimi, ekonomika ir pagrindiniais įstatymais. Centre papildomai gali būti įgyvendinamos kelios ugdymo ir pagalbos teikimo programos, skirtos nelydimiems nepilnamečiams. Apie jų skyrimą individualiai sprendžia globėjas.

Taip pat jiems taikomos kitos visiems nepilnamečiams skirtos ugdymo ir pagalbos programos:

- Dorovinis ugdymas. Tikslas – formuoti neigiamą požiūrį į žalingus įpročius ir skatinti jų prevenciją. Pratybų metu sudaromos sąlygos atskleisti bendrąsias žmogaus vertybes ir jomis grįsti asmeninį bei viešą gyvenimą, taip pat kurti savęs suvokimo ir pozityvių santykių su kitais žmonėmis pagrindus.
- Darbinis ugdymas. Tikslas – išugdyti savarankišką asmenybę: parengti nepilnametį užsienietį savarankiškam gyvenimui, skatinti darbinę veiklą, suteikti teorinių ir praktinių darbinės veiklos įgūdžių. Centre organizuojami tinkamo darbo ir asmeninių savybių įvertinimo, profesijos mokymo ir darbo paieškos kursai. Profesinio orientavimo pratybų metu supažindinama su Lietuvos darbo rinka, registracijos ir lankymosi Darbo biržoje tvarka ir jos teikiamomis paslaugomis, su mokymo ir profesinio mokymo įstaigomis bei jų veikla, mokoma parašyti ir užpildyti reikalingus įsidarbinant dokumentus, supažindinama su darbo kodeksu, padedama susirasti darbą. Prieglobstį gavę užsieniečiai supažindinami su psichologiniais darbuotojų atrankos metodais, mokomi efektyviai pristatyti save, bendrauti su potencialiais darbdaviais.

	<i>Prašome atsakyti į toliau pateiktus klausimus, susijusius su galimybe nelydimiems nepilnamečiams lavintis</i>		
<i>Ugdymas</i>	<i>Nelydimi nepilnamečiai, ieškantys prieglobsčio ar kuriems buvo suteikta tarptautinė apsauga</i>	<i>Nelydimi nepilnamečiai, kurie nesikreipia dėl prieglobsčio, tarp jų ir tie, kurie neteisėtai atvyko ir / arba yra nukentėję nuo prekybos žmonėmis</i>	<i>Prašome nurodyti, jei procesas skiriasi tais atvejais, kai abejojama dėl nepilnamečio amžiaus (pvz., kai vaikas neturi dokumentų) ir dar nebuvo taikyta amžiaus nustatymo procedūra</i>
<i>Ar galimybė gauti ugdymo paslaugas (pagal nelydimo nepilnamečio amžių ir poreikius) numatyta Jūsų valstybės narės teisės aktuose?</i>	Įstatymo 32 str. 2 dalies 2 punktas numato, kad visi nelydimi nepilnamečiai užsieniečiai, neatsižvelgiant į jų buvimą Lietuvos Respublikos teritorijoje teisėtumą, turi teisę mokytis bendrojo lavinimo ir profesinėse mokyklose.	Taikomos tos pačios nuostatos.	Jei yra pagrįstų abejonių dėl nelydimo nepilnamečio amžiaus, gali būti atliktas amžiaus nustatymo tyrimas, kuriuo nustatoma, ar asmuo yra pilnametis ar ne. Priklausomai nuo to, jam taikomos atitinkamos įstatymo nuostatos.
<i>Kaip greitai nelydimas nepilnametis gali gauti ugdymo paslaugas Jūsų valstybėje narėje?</i>	Po atvykimo į Centrą	Taikomos tos pačios nuostatos.	Jei yra pagrįstų abejonių dėl nelydimo nepilnamečio amžiaus, gali būti atliktas amžiaus nustatymo tyrimas, kuriuo nustatoma, ar asmuo yra pilnametis ar ne. Priklausomai nuo to, jam taikomos atitinkamos įstatymo nuostatos.

EMN tikslinė studija (2014):
Nelydimi nepilnamečiai Lietuvoje: politika ir praktika 2014 m.

<i>Kaip valstybė narė užtikrina, kad nelydimiems nepilnamečiams teikiamos ugdymo paslaugos atitiktų jų amžių, išsilavinimo lygį kilmės šalyje ir kalbos mokėjimą (pvz., individualūs vertinimai, kt.)?</i>	Prieš paskiriant nepilnametį į mokyklą, sudaryta mokytojų komisija patikrina jo gebėjimus, įvertina mokymosi lygį ir nustato, į kurią klasę nukreipti.	Taikomos tos pačios nuostatos.	Jei yra pagrįstų abejonų dėl nelydimo nepilnamečio amžiaus, gali būti atliktas amžiaus nustatymo tyrimas, kuriuo nustatoma, ar asmuo yra pilnametis ar ne. Priklausomai nuo to, jam taikomos atitinkamos įstatymo nuostatos.
<i>Kokios pagalbos priemonės padeda ugdyti nelydimą nepilnametį valstybėje narėje (pvz., kalbos mokymas, mentorystė, profesinis mokymas, kitos paramos priemonės – nurodykite)</i>	Organizuojami lietuvių kalbos bei Lietuvos visuomenės pažinimo kursai. Lietuvių kalbos mokymas vyksta ir Centre ir mokykloje. Mokykloje taip pat yra numatytas karjeros ugdymas. Profesinis mokymas vykdomas pagal projektus (lėšų iš biudžeto neskiriama).	Prieinamos tos pačios paslaugos.	Jei yra pagrįstų abejonų dėl nelydimo nepilnamečio amžiaus, gali būti atliktas amžiaus nustatymo tyrimas, kuriuo nustatoma, ar asmuo yra pilnametis ar ne. Priklausomai nuo to, jam taikomos atitinkamos įstatymo nuostatos.
<i>Ar nelydimi nepilnamečiai turi tokią pat teisę į mokslą, kaip ir kiti valstybės narės vaikai?</i>	Taip	Taip	Jei yra pagrįstų abejonų dėl nelydimo nepilnamečio amžiaus, gali būti atliktas amžiaus nustatymo tyrimas, kuriuo nustatoma, ar asmuo yra pilnametis ar ne. Priklausomai nuo to, jam taikomos atitinkamos įstatymo nuostatos.
<i>Ar nelydimi nepilnamečiai gali įgyti išsilavinimą specializuotose švietimo įstaigose? Jei taip, ar valstybė narė planuoja integruoti šiuos nelydimus nepilnamečius į bendrojo lavinimo sistemą?</i>	Ne	Ne	Jei yra pagrįstų abejonų dėl nelydimo nepilnamečio amžiaus, gali būti atliktas amžiaus nustatymo tyrimas, kuriuo nustatoma, ar asmuo yra pilnametis ar ne. Priklausomai nuo to, jam taikomos atitinkamos įstatymo nuostatos.
<i>Kaip nelydimiems nepilnamečiams teikiamos ugdymo paslaugos padeda jų socialinei integracijai valstybėje narėje?</i>	Labai prisideda prie integracijos, randa draugų, bendrauja.	Nėra praktikos	Jei yra pagrįstų abejonų dėl nelydimo nepilnamečio amžiaus, gali būti atliktas amžiaus nustatymo tyrimas, kuriuo nustatoma, ar asmuo yra pilnametis ar ne. Priklausomai nuo to, jam taikomos atitinkamos įstatymo nuostatos.
<i>Kaip valstybė narė rengia nelydimus nepilnamečius dalyvavimui savo darbo rinkoje (pvz., mokymas, profesinis orientavimas, kt.)?</i>	Centre organizuojami tinkamo darbo ir asmeninių savybių įvertinimo, profesijos mokymo ir darbo paieškos kursai. Profesinio orientavimo pratybų metu supažindinama su Lietuvos darbo rinka, registracijos ir lankymosi Darbo biržoje tvarka ir jos teikiamomis paslaugomis, su mokymo ir profesinio mokymo įstaigomis bei jų veikla, mokoma parašyti ir užpildyti reikalingus	Nėra praktikos.	Jei yra pagrįstų abejonų dėl nelydimo nepilnamečio amžiaus, gali būti atliktas amžiaus nustatymo tyrimas, kuriuo nustatoma, ar asmuo yra pilnametis ar ne. Priklausomai nuo to, jam taikomos atitinkamos įstatymo nuostatos.

	įsidarbinant dokumentus, supažindinama su darbo kodeksu, padedama susirasti darbą. Prieglobstį gavę užsieniečiai supažindinami su psichologiniais darbuotojų atrankos metodais, mokomi efektyviai pristatyti save, bendrauti su potencialiais darbdaviais		
--	---	--	--

K 29. Kurios organizacijos (vyriausybės ir nevyriausybės) yra atsakingos už nelydimų nepilnamečių ugdymą (jei skiriasi nuo jau minėtų)?

Nepilnamečių ugdymą kuruoja Jonavos savivaldybės švietimo skyrius.

K 30. Koks yra bendras standartinių ugdymo paslaugų, teikiamų nelydimiems nepilnamečiams Jūsų valstybėje narėje, įvertinimas (kaip užfiksuota turimose vertinimo ataskaitose / tyrimuose / kituose šaltiniuose arba pagal gautą iš kompetentingų institucijų viešą informaciją)? Pateikite nuorodas į šiuos informacijos šaltinius.

Ar numatote tobulinti savo nacionalinės teisės aktus ir / arba praktiką, atsižvelgdami į naujos redakcijos Priėmimo sąlygų direktyvą (2013/33/ES)?

Ši direktyva Lietuvoje nėra perkelta. Tačiau perkeltant direktyvą bus tobulinami ir teisės aktai.

3.6 skyrius. Pagalba įsidarbinant

K 31. Apibūdinkite galimybes nelydimiems nepilnamečiams įsidarbinti Jūsų valstybėje narėje.

Prieglobsčio prašytojai Lietuvoje neturi teisės dirbti. Nelydimi nepilnamečiai prieglobsčio prašytojai taip pat neturi teisės dirbti. Nelydimi nepilnamečiai su papildoma apsauga gali dirbti nuo 14 metų, tačiau praktikoje tokių atvejų nepasitaikė.

	Prašome nurodyti (T / N), ar išvardytos priemonės, skirtos padėti įsidarbinti, prieinamos nelydimiems nepilnamečiams (pagal kiekvieną iš toliau nurodytų kategorijų):		
Pagalbos įsidarbinti prieinamumas	Nelydimi nepilnamečiai, ieškantys prieglobsčio ar kuriems buvo suteikta tarptautinė apsauga	Nelydimi nepilnamečiai, kurie nesikreipia dėl prieglobsčio, tarp jų ir tie, kurie neteisėtai atvyko ir / arba yra nukentėję nuo prekybos žmonėmis	Prašome nurodyti, jei procesas skiriasi tais atvejais, kai abejojama dėl nepilnamečio amžiaus (pvz., kai vaikas neturi dokumentų) ir dar nebuvo taikyta amžiaus nustatymo procedūra
Kokio minimalaus amžiaus turi būti nelydimas nepilnametis, kad galėtų įsidarbinti valstybėje narėje?	Turi turėti leidimą gyventi ir 14 metų, tačiau tokių atvejų Lietuvoje nebuvo.	Turi turėti leidimą gyventi ir 14 metų, tačiau tokių atvejų Lietuvoje nebuvo.	Jei yra pagrįstų abejonių dėl nelydimo nepilnamečio amžiaus, gali būti atliktas amžiaus nustatymo tyrimas, kuriuo nustatoma, ar asmuo yra pilnametis ar ne. Priklausomai nuo to, jam taikomos atitinkamos įstatymo nuostatos.
Ar galimybę įsidarbinti nelydimiems nepilnamečiams sąlygoja teisinio (gyventi) statuso, leidimo dirbti, kt.	Taip. Priklauso nuo teisinio statuso. Jeigu nelydimas nepilnamečiui paskirta globa arba jam suteiktas prieglobstis, jis atleidžiamas nuo pareigos	Taip. Jeigu jam/jai suteiktas leidimas gyventi, nes jis/ji negali būti gražinamas, jam/jai reikės gauti leidimą dirbti.	Jei yra pagrįstų abejonių dėl nelydimo nepilnamečio amžiaus, gali būti atliktas amžiaus nustatymo tyrimas, kuriuo nustatoma, ar asmuo yra

gavimas?	gauti leidimą dirbti.		pilnametis ar ne. Priklausomai nuo to, jam taikomos atitinkamos įstatymo nuostatos.
Kokiomis aplinkybėmis nelydimas nepilnametis gali gauti leidimą dirbti valstybėje narėje, kai pasieks minimalų amžių?	Taip. Jeigu nelydimam nepilnamečiui išduotas leidimas laikinai gyventi nes ji(s) negali būti grąžintas, jam/jai reikės gauti leidimą dirbti.	Taikomos bendros taisyklės. Šiam užsieniečiui reikės gauti leidimą dirbti. Darbdavys turi paskelbti apie laisvą vietą ir per mėnesį nerasti darbuotojo laisvai darbo vietai užtimti.	Jei yra pagrįstų abejonių dėl nelydimo nepilnamečio amžiaus, gali būti atliktas amžiaus nustatymo tyrimas, kuriuo nustatoma, ar asmuo yra pilnametis ar ne. Priklausomai nuo to, jam taikomos atitinkamos įstatymo nuostatos.
Ar dalyvavimas darbo rinkoje ribojamas iki didžiausio dienų skaičiaus per metus?	Darbo kodeksas numato trumpesnį darbo laiką nepilnamečiams ir kitus apribojimus, tačiau nėra numatytas maksimalus dienų skaičius.	Nėra praktikos	Nėra praktikos
Ar nelydimi nepilnamečiai gali imtis apmokamo darbo / namų tvarkymo už kišenpinigius patalpose, kuriose jie gyvena?	Ne.	Ne.	Ne.
Kokios kitos paramos formos prieinamos nelydimiems nepilnamečiams, sulaukusiems darbingo amžiaus, jei jie negali rasti darbo?	Prieinama bendra parama integracijai, numatyta visiems prieglobstį gavusiems asmenims, taip pat galimybė bendromis sąlygomis naudotis Darbo biržos paslaugomis.	Centre jiems būtų prieinama bendra parama integracijai, kuri yra numatyta prieglobstį gavusiems asmenims, tačiau tokių atvejų nebuvo praktikoje.	Jei yra pagrįstų abejonių dėl nelydimo nepilnamečio amžiaus, gali būti atliktas amžiaus nustatymo tyrimas, kuriuo nustatoma, ar asmuo yra pilnametis ar ne. Priklausomai nuo to, jam taikomos atitinkamos įstatymo nuostatos.

K 32. Kurios organizacijos (vyriausybės ir nevyriausybės) yra atsakingos už priemonių, padedančių įsidarbinti, teikimą nelydimiems nepilnamečiams (jei skiriasi nuo jau minėtų)?

Centras skatina lankyti mokyklą, mokytis kalbos ir profesijos. Nepilnamečio įdarbinimas nėra tikslas. Po perkėlimo į savivaldybę, prieglobstį gavusiems asmenims paramą integracijai teikia Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugija bei Vilniaus Caritas.

K 33. Koks yra bendras standartinių įdarbinimo paslaugų, teikiamų nelydimiems nepilnamečiams Jūsų valstybėje narėje, įvertinimas (kaip užfiksuota turimose vertinimo ataskaitose / tyrimuose / kituose šaltiniuose arba pagal gautą iš kompetentingų institucijų viešą informaciją)? Pateikite nuorodas į šiuos informacijos šaltinius.

Ar numatote tobulinti savo nacionalinės teisės aktus ir / arba praktiką, atsižvelgdami į naujos redakcijos Priėmimo sąlygų direktyvą (2013/33/ES)?

Ši direktyva Lietuvoje nėra perkelta. Tačiau perkeltant direktyvą bus tobulinami ir teisės aktai.

3.7 skyrius. Kitos integracijos priemonės

K 34. Ar Jūsų valstybėje narėje yra kokių nors kitų integracijos priemonių padėti nelydimiems nepilnamečiams? Jei taip, prašome pateikti daugiau informacijos.

Priemonės integracijai Centre yra tokios pat kaip ir visiems pabėgėliams, nelydimiems nepilnamečiams papildomai numatyta didesnė išsikūrimo pašalpa, kuri yra tokia pati kaip ir be tėvų likusiems vaikams piliečiams (suaugusiems yra skiriama 1560 litų, o nelydimiems nepilnamečiams – 7800 litų). Visos kitos priemonės yra tokios pat kaip ir suaugusiems asmenims.

3.8 skyrius. Priėmimo ir integracijos paramos nutraukimas

K 35. Kokiomis aplinkybėmis gali būti nutraukta bet kuri minėta nelydimiems nepilnamečiams teikiama priėmimo ir integracijos parama?

Lietuvoje nenumatyta galimybė nutraukti nelydimiems nepilnamečiams teikiamą priėmimo ir integracijos paramą.

	Priėmimo / integracijos paramos nutraukimo aplinkybės		
Paramos rūšis (išvardykite)	Nelydimi nepilnamečiai, ieškantys prieglobsčio ar kuriems buvo suteikta tarptautinė apsauga	Nelydimi nepilnamečiai, kurie nesikreipia dėl prieglobsčio, tarp jų ir tie, kurie neteisėtai atvyko ir / arba yra nukentėję nuo prekybos žmonėmis	Prašome nurodyti, jei procesas skiriasi tais atvejais, kai abejojama dėl nepilnamečio amžiaus (pvz., kai vaikas neturi dokumentų) ir dar nebuvo taikyta amžiaus nustatymo procedūra
Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma	Netaikoma.

K 36. Ar yra kokia nors nelydimiems nepilnamečiams prieinama skundų pateikimo tvarka priėmimo ir integracijos paramos nutraukimo atveju? Jei „taip“, prašome nurodyti.

Netaikoma.

3.9 skyrius. Iššūkiai ir geroji praktika

K 37. Prašome nurodyti kokius nors iššūkius, susijusius su nelydimų nepilnamečių priėmimu, priežiūra ir integracija Jūsų valstybėje narėje (remdamiesi esamais tyrimais / vertinimais ar informacija, gauta iš kompetentingų institucijų), ir kaip jie gali būti įveikti.

Pagrindiniai iššūkiai, susiję su nelydimų nepilnamečių priėmimu, priežiūra ir integracija Lietuvoje:

- Policijos padaliniai neturi galimybių tinkamai apgyvendinti nelydimų nepilnamečių užsieniečių, todėl tą pačią dieną jie pristatomi į Centrą. Pagrindinis iššūkis policijai yra užsieniečio nuvežimas iki centro iš bet kurio šalies regiono, kadangi nėra specializuotų transporto priemonių ir tam apmokytų policijos pareigūnų.
- Galiojantys teisės aktai nurodo, kad pervežant nelydimą nepilnamečių užsieniečių iš Policijos įstaigos arba Valstybės sienos apsaugos tarnybos padalinių jį gali lydėti ir savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyriaus atstovas. Policijos departamento nuomone, turėtų būti nustatyta imperatyvi pareiga vaiko teisių apsaugos specialistui lydėti tokį nepilnamečių užsieniečių iki Centro kartu su policijos pareigūnais, siekiant išvengti galimų situacijų, kad kelionės metu būtų tinkamai pasirūpinta nepilnamečio poreikiais bei jo teisėtų interesų apsauga, o policijos pareigūnai nepagrįstai nebūtų tuo apkaltinami.
- Nelydimų nepilnamečių, kurie nėra prieglobsčio prašytojai, pasišalinimas iš Centro ir dingimas. Policijos nuomone, šių užsieniečių apgyvendinimas Centre nėra tinkamas sprendimas, siekiant sustabdyti tokio nepilnamečio užsieniečio tolesnę kelionę į kitas Šengeno erdvės šalis, kadangi Centro nevaržo nelydimų nepilnamečių judėjimo laisvės. Taip pat nėra pasiekiamas pagrindinis tikslas – grąžinti šį nepilnamečių užsieniečių jo tėvams ar kitiems teisėtiems atstovams į šalį, kurioje jie gyvena;
- Kalbos barjeras, ribotas išsilavinimas ir motyvacijos stoka mokytis

Taip pat stengiamasi suteikti daugiau informacijos nelydimiems nepilnamečiams apie galimybes Lietuvoje bei apie pavojus, susijusius su prekyba žmonėmis.

4 skyrius. Nelydimi nepilnamečiai, kurie dingsta / pabėga iš priėmimo / priežiūros įstaigų

K 38. Ar Jūsų valstybėje narėje buvo atlikta vertinimų ar tyrimų apie nelydimų nepilnamečių, dingusių ar pabėgusių iš globos / priėmimo / priežiūros įstaigų, skaičių / dažnį / kilmės šalis? Pateikite smulkesnę informaciją.

Nėra atliktų šios srities vertinimų ar tyrimų, problema yra pakankamai nauja.

K 39. Kokios galimos nelydimų nepilnamečių dingimo priežastys, įskaitant pabėgimą iš globos / priėmimo / priežiūros įstaigų (kaip užfiksuota esamuose vertinimuose / tyrimuose / kituose šaltiniuose arba pagal gautą iš kompetentingų institucijų viešą informaciją)?

Lietuva nėra tokių nepilnamečių užsieniečių tikslo valstybė, todėl jie savavališkai palieka Centrą netrukus po to, kai yra ten nugabenami, siekdami tęsti savo kelionę iki tikslo šalių kitose ES valstybėse.

K 40. Koks socialinis demografinis profilis tų nelydimų nepilnamečių, kurie dingsta / pabėga iš priėmimo / priežiūros įstaigų (pvz., prieglobsčio prašytojai ar dėl jo nesikreipusieji, tautybė, ar jiems paskirtiglobėjai ar ne, kt.)?

Nelydimi nepilnamečiai, kurie nesiprašo prieglobsčio, dažniausiai yra berniukai iš Vietnamo, teigia esą 15 – 17 metų, riboto išsilavinimo, turi su savimi pinigų ir kontaktus.

K 41. Kada labiausiai tikėtina, kad nelydimas nepilnametis dings iš globos / priėmimo / priežiūros įstaigos (pvz., per pirmas kelias dienas po atvykimo, savaitgaliais, prieš / po amžiaus nustatymo procedūrų, kt.)? Prašome pateikti parodymus, užfiksuotus esamuose įvertinimuose / tyrimuose / kituose šaltiniuose arba pagal gautą iš kompetentingų institucijų viešą informaciją.

Centro duomenimis, šie užsieniečiai iš Centro pasišalina pabuvęs pora dienų, per pirmąsias dienas, dažniausiai savaitgaliais.

K 42. Prašome pateikti kokius nors kitus turimus įrodymus, susijusius su nelydimų nepilnamečių dingimo ar pabėgimo iš globos / priėmimo / priežiūros įstaigų mastu.

Per 2009-2013 iš Centro pasišalino visi nelydimi nepilnamečiai, kurie nepateikė prieglobsčio prašymo.

K 43. Kokių priemonių Jūsų valstybė narė ėmėsi, kad a) užkirstų kelią ar b) reaguotų į dingusius nelydimus nepilnamečius (pvz., egzistuojančios ir taikomos pagalbos priemonės, nacionalinės karštosios pagalbos linijos pranešimams apie dingusius vaikus, dingusių asmenų įtraukimas į Šengeno informacinę sistemą, NVO tinklai, pavyzdžiui, Missing Children Europe ir jų narių organizacijos, nelydimų nepilnamečių pirštų atspaudų ėmimas ir fotografavimas susekimo tikslais, kt.)? Ar yra kokių įrodymų, kiek šios priemonės buvo veiksmingos praktiškai (pvz., kaip užfiksuota esamuose įvertinimuose / tyrimuose / kituose šaltiniuose arba pagal gautą iš kompetentingų institucijų viešą informaciją)?

Policija, gavusi informaciją apie dingusį nepilnametį užsienietį, turi atlikti veiksmus, kaip ir dingus nepilnamečiui Lietuvos Respublikos piliečiui. Tačiau dažniausiai nėra žinoma tikroji šių nelydimų nepilnamečių užsieniečių tapatybė, todėl tinkamai atlikti paiešką nėra faktinių galimybių.

Atėityje taip pat yra numatomas Centro bendradarbiavimas su nevyriausybine organizacija Dingusių žmonių šeimų paramos centru.

K 44. Kokios Jūsų valstybėje narėje procedūros ir praktikos, susijusios su a) pranešimu ir b) nelydimų nepilnamečių dingimų problemos sprendimu (pvz., protokolai tarp institucijų, standartizuotos procedūros, sprendžiant dingimų problemą, kt.)?

Apie dingusį nelydimą nepilnametį Centras nedelsdamas privalo informuoti (raštu ar elektroninio ryšio priemonėmis) teritorinę policijos įstaigą (po 2 val.), kurios aptarnaujamoje teritorijoje jis yra, Migracijos departamentą, Valstybės sienos apsaugos tarnybą (po 4 valandų), Valstybinę vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybą, savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyrių ir Valstybinę ligonių kasą.

K 45. Kaip Jūsų valstybėje narėje registruojami nelydimų nepilnamečių dingimai (pvz., pagal vaiką, pagal įvykį, kt.)?

Dingę asmenys, kurių tapatybė yra žinoma, ieškomi teisės aktų nustatyta tvarka, jiems teritorinėje policijos įstaigoje užvedamos dingusių asmenų paieškos bylos.

K 46. Prašome nurodyti kokius nors iššūkius, susijusius su nelydimų nepilnamečių dingimu ar pabėgimu iš globos / priėmimo / priežiūros įstaigos Jūsų valstybėje narėje (remdamiesi esamais tyrimais / vertinimais ar informacija, gauta iš kompetentingų institucijų), ir kaip jie gali būti įveikti.

Nepilnamečių dingimas laikomas iššūkiu, nes nėra žinoma, kas toliau su tokiais nelydimais nepilnamečiais atsitinka. Kartais iš Centro dingę nepilnamečiai vėl grąžinami į Lietuvą ir vėl pasišalina. Valstybės sienos apsaugos tarnybos nuomone daugiau dėmesio reiktų skirti nelydimų nepilnamečių, apgyvendintų Pabėgėlių priėmimo centre, saugumui užtikrinti, o policija siūlo imtis kraštutinių priemonių – riboti nelydimų nepilnamečių, kurie nėra prieglobsčio prašytojai, judėjimo laisvę. Centro nuomone, reikia sukurti informacinę bazę dėl nelydimų nepilnamečių, siekiant identifikuoti prekybos žmonėmis atvejus, teikti daugiau informacijos ir dirbti su vietos bendruomene.

K 47. Prašome pateikti kokių nors patvirtintų (pvz., vertinimo ataskaitų / tyrimų) gerosios praktikos pavyzdžių, susijusių su nelydimais nepilnamečiais, kurie dingę arba pabėgo iš globos priėmimo / priežiūros įstaigos Jūsų valstybėje narėje. Prašome nurodyti šaltinį (kaip užfiksuota esamuose įvertinimuose / tyrimuose / kituose šaltiniuose arba pagal gautą iš kompetentingų institucijų viešą informaciją).

-

5 skyrius. Tvarka, susijusi su nelydimais nepilnamečiais, kuriems sukanka 18 metų

Šiame skyriuje nagrinėjama tvarka, susijusi su buvusiais nelydimais nepilnamečiais – ir tais, kurie ieško prieglobsčio, ir tais, kurie dėl jo nesikreipė, kai jie sulaukia 18 metų.

K 48. Prašome apibūdinti situaciją Jūsų valstybėje narėje dėl buvusių nelydimų nepilnamečių, kai jiems sukanka 18 metų:

Pilnametystės sulaukę nelydimi nepilnamečiai, kuriems yra suteiktas prieglobstis Lietuvoje ir kurie jau baigė mokyklą, iš Pabėgėlių priėmimo centro išvyksta gyventi į savivaldybes. Jie gauna vienkartinę įsikūrimo išmoką, numatytą Lietuvos Respublikos išmokų vaikams, sulaukusiems pilnametystės, įstatyme. Jų vėlesnė integracija tęsiama savivaldybės teritorijoje. Užsieniečiui integracijos savivaldybėje laikotarpiui skiriamas integracijos koordinatorius, kuris padeda spręsti kasdienius klausimus. Visi užsieniečiai, dalyvaujantys integracijos programoje, kas mėnesį gauna piniginę pašalpą būtiniausioms reikmėms – maistui, drabužiams, higienos priemonėms, visuomeniniam transportui. Jiems apmokoma būsto nuoma ir komunalinės paslaugos. Dažniausiai tokių asmenų integracija vyksta Kaune. Integracijos programos trukmė – 12 mėn.

	Prašome apibūdinti situaciją Jūsų valstybėje narėje dėl buvusių nelydimų nepilnamečių, kai jiems sukanka 18 metų	
Tvarka dėl buvusių nelydimų nepilnamečių	Nelydimi nepilnamečiai, ieškantys prieglobsčio ar kuriems buvo suteikta tarptautinė apsauga	Nelydimi nepilnamečiai, kurie nesikreipia dėl prieglobsčio, tarp jų ir tie, kurie neteisėtai atvyko ir / arba yra nukentėję nuo prekybos žmonėmis
Kokios leidimo gyventi nuostatose Jūsų valstybėje	Jei nelydimam nepilnamečiui buvo suteiktas prieglobstis Lietuvoje, jis	Nėra praktikos, nes tokių atvejų nebuvo.

<i>narėje numatytos nelydimam nepilnamečiui, kai jam sukanka 18 metų? Kokios įtakos jos turi buvusių nelydimų nepilnamečių teisėms ir pareigoms?</i>	sulaukęs pilnametystės gali naudotis tomis pačiomis teisėmis, kurios suteikiamos visiems asmenims, gavusiems prieglobstį. Jeigu nelydimam nepilnamečiui, kai jam sueina 18 metų, būtų nepratęsta papildoma apsauga ir būtų nepratęstas leidimas laikinai gyventi, tuomet asmens statusas taptų neteisėtai esantis ir jam būtų taikoma bendra tvarka, kuri taikoma visiems neteisėtai esantiems šalyje.	
<i>Ar yra kokių nors išimčių leidimo gyventi nuostatose, numatytose Jūsų valstybėje narėje nelydimam nepilnamečiui, kai jam sukanka 18 metų? Jei „ne“, tai kokia šių nuostatų reikšmė priėmimo sąlygoms ir integracijos priemonėms, teikiamoms nelydimiems nepilnamečiams iki šio amžiaus tarpsnio?</i>	Specifinių nuostatų nėra nustatyta. Kai asmeniui sukanka 18 metų, jis tampa suaugusiu, taigi jam taikomos visos kitos bendros suaugusiems taikomos nuostatos.	Netaikoma. Tokių atvejų nebuvo praktikoje.
<i>Kokios paramos priemonės nelydimam nepilnamečiui taikomos iš anksto, kad būtų palengvintas pereinamasis laikotarpis (pvz., integracijos parama, pagalba grįžti)?</i>	Specifinių pereinamojo laikotarpio nuostatų Lietuvoje nėra.	Netaikoma. Tokių atvejų nebuvo.
<i>Kokios paramos priemonės taikomos, kai buvęs nelydimas nepilnametis sulaukia pilnametystės (pvz., formaliai tęsiamos arba naujos paslaugos, atvirų durų politika gyvenamuosiuose namuose, asmeninis patarėjas, mokymo planas, kt.)?</i>	Specifinių priemonių nėra nustatyta.	Netaikoma. Tokių atvejų nebuvo.
<i>Kokia statuso pasikeitimo reikšmė buvusio nelydimo nepilnamečio švietimo ar mokslo atžvilgiu?</i>	Jei nėra baigęs mokyklos, jam leidžiama ją baigti Centre. Po mokyklos baigimo jis turi persikelti gyventi į savivaldybę.	Netaikoma. Tokių atvejų nebuvo.
<i>Kokia statuso pasikeitimo reikšmė buvusio nelydimo nepilnamečio galimybei dirbti?</i>	Kai sukanka 18 metų, jau gali dirbti be apribojimų, taikomų nepilnamečiams.	Netaikoma. Tokių atvejų nebuvo.

K 49. Prašome aprašyti stebėsenos tvarką, padedančią užtikrinti veiksmingą nelydimų nepilnamečių perėjimą į 18 metų amžiaus etapą, įskaitant ir pasitelktų priemonių rūšis bei stebėsenos trukmę, jeigu valstybėje narėje situacija pasikeitė nuo 2009 metų arba jeigu valstybė narė nedalyvavo 2009 metų tyrime.

Lietuvoje nėra numatyta tokios stebėsenos bei perėjimo tvarkos.

K 50. Prašome nurodyti kokius nors iššūkius, susijusius su tuo, kai nelydimi nepilnamečiai sulaukia 18 metų Jūsų valstybėje narėje (remdamiesi esamais tyrimais / vertinimais ar informacija, gauta iš kompetentingų institucijų), ir kaip jie gali būti įveikti.

Nevyriausybės organizacijos, veikiančios prieglobstį gavusių užsieniečių integracijos srityje nurodo, kad Lietuvoje būtina daugiau dėmesio skirti nelydimų nepilnamečių ugdymui bei išsilavinimui skatinti. Šiuo metu nelydimi nepilnamečiai, kurie sulaukia pilnametystės, gali pasinaudoti tik 12 mėnesių integracijos laikotarpiu. Šis laikotarpis nėra pakankamas, ypač jei užsienietis įstoja mokytis. Kad galėtų išlaikyti save, toks užsienietis, kuris dar visai neseniai priklausė pažeidžiamai grupei, turi dirbti, o tai labai mažina jo galimybes mokytis.

Centras pabrėžia nelydimų nepilnamečių baimę savarankiškai gyventi, turimą kalbos barjerą ir motyvacijos stoką. Taip pat nevyriausybės organizacijos siūlo keisti integracijos tvarką ir priemones bei daugiau dėmesio skirti nelydimų nepilnamečių specifiniams poreikiams, labiau individualizuoti jų

integracinius planus.

K 51. Prašome pateikti kokių nors patvirtintų (pvz., įvertinimo ataskaitų / tyrimų) gerosios praktikos pavyzdžių, susijusių su nelydimais nepilnamečiais, kurie sulaukia 18 metų Jūsų valstybėje narėje. Prašome nurodyti šaltinį (kaip užfiksuota esamuose įvertinimuose / tyrimuose / kituose šaltiniuose arba pagal gautą iš kompetentingų institucijų viešą informaciją).

-

6 skyrius. Gražinimo praktika, įskaitant nelydimų nepilnamečių reintegraciją

Šioje apibendrinamosios ataskaitos dalyje bus apžvelgtos valstybių narių gražinimo politikos, susijusios su nelydimais nepilnamečiais. Valstybių narių taip pat prašoma pateikti informacijos apie procedūras, kurios taikomos, kai nelydimas nepilnametis skelbiasi esąs nepilnametis ir kai jo amžius yra patvirtinamas arba paneigiamas.

K 52. Ar nelydimas nepilnametis gali būti gražintas (savo noru arba priverstinai) į kilmės šalį, jeigu jis / ji neatitinka atvykimo reikalavimų, nustatytų 2 skyriuje?

Įstatymas numato, kad nelydimas nepilnametis užsienietis, kuris yra neteisėtai Lietuvos Respublikos teritorijoje ar neteisėtai joje gyvena, gražinamas tik tuo atveju, jeigu užsienio valstybėje, į kurią yra gražinamas, jis bus tinkamai prižiūrimas, atsižvelgiant į jo poreikius, amžių ir savarankiškumo lygį (Įstatymo 129 str.). Jeigu nelydimas nepilnamečio užsieniečio negalima gražinti į kilmės ar kitą valstybę, jam po 4 mėnesių turi būti suteikta teisė gyventi Lietuvos Respublikoje, t. y. išduotas leidimas laikinai gyventi Lietuvoje.

Jeigu nelydimas nepilnametis yra pasienio kontrolės punkte, jis gali būti neįleistas, jeigu neatitinka Šengeno sienų kodekso 5 straipsnyje nustatytų trečiųjų šalių piliečių atvykimo sąlygų, bet kiekvienas atvejis vertinamas individualiai. Nepilnamečiai užsieniečiai paprastai yra gražinami į jų kilmės valstybę policijos, kai surandami tėvai ar kiti teisėti atstovai, ar kilmės valstybės kompetentingos institucijos patvirtina, kad jais kilmės šalyje bus tinkamai pasirūpinta. Tačiau tokių atvejų yra labai mažai, o 2012-2013 tokių atvejų nebuvo.

Nelydimų nepilnamečių, kurie gali būti gražinami į kilmės šalį, kategorijos	Prašome pateikti daugiau informacijos apie aplinkybes, kuriomis nelydimi nepilnamečiai gali savanoriškai grįžti į kilmės šalį a) pagal nacionalinės teisės aktus / politiką ir b) praktika, ypatingą dėmesį skiriant pokyčiams nuo 2009 m.	Prašome pateikti daugiau informacijos apie aplinkybes, kuriomis nelydimi nepilnamečiai gali būti priverstinai gražinti į kilmės / Dublino konvencijos šalį / tranzito šalį a) pagal nacionalinės teisės aktus / politiką ir b) praktika, ypatingą dėmesį skiriant pokyčiams nuo 2009 m.	Prašome nurodyti, jei procesas skiriasi tais atvejais, kai abejojama dėl nepilnamečio amžiaus (pvz., kai vaikas neturi dokumentų) ir dar nebuvo taikyta amžiaus nustatymo procedūra.
Neprašantis prieglobsčio nelydimas nepilnametis, atvykęs į sausumos / jūros pasienį ar oro uostą	Nelydimas nepilnametis gražinamas tik tuo atveju, jeigu užsienio valstybėje, į kurią yra gražinamas, jis bus tinkamai prižiūrimas, atsižvelgiant į jo poreikius, amžių ir savarankiškumo lygį.	Nelydimas nepilnametis gražinamas tik tuo atveju, jeigu užsienio valstybėje, į kurią yra gražinamas, jis bus tinkamai prižiūrimas, atsižvelgiant į jo poreikius, amžių ir savarankiškumo lygį.	Jei yra pagrįstų abejonių dėl nelydimas nepilnamečio amžiaus, gali būti atliktas amžiaus nustatymo tyrimas, kuriuo nustatoma, ar asmuo yra pilnametis ar ne. Priklausomai nuo to, jam taikomos atitinkamos įstatymo nuostatos.
Neprašantis prieglobsčio nelydimas nepilnametis, sulaikytas valstybės narės teritorijoje	Nelydimas nepilnametis, kuris yra neteisėtai šalyje, gražinamas tik tuo atveju, jeigu užsienio	Nelydimas nepilnametis, kuris yra neteisėtai šalyje, gražinamas tik tuo atveju, jeigu užsienio	

	valstybėje, į kurią yra gražinamas, jis bus tinkamai prižiūrimas, atsižvelgiant į jo poreikius, amžių ir savarankiškumo lygį. Tokios praktikos Lietuvoje nuo 2008 metų nėra.	bus tinkamai prižiūrimas, atsižvelgiant į jo poreikius, amžių ir savarankiškumo lygį. Nuo 2009 iki 2013 m. buvo tik keli gražinimo atvejai. Per paskutinius 2 metus tokių atvejų Lietuvoje nebuvo.	
Prieglobsčio prašantis nelydimas nepilnametis, atvykęs į sausumos / jūros pasienį ar oro uostą	Netaikoma.	Netaikoma	
Prieglobsčio prašantis nelydimas nepilnametis, sulaikytas valstybės narės teritorijoje	Netaikoma.	Netaikoma	
Prieglobsčio prašantis nelydimas nepilnametis, kreipęsis į šalies institucijas (pvz., policiją, vaiko teisių apsaugos tarnybą, ir kt.)	Netaikoma.	Netaikoma	
Kita (nurodykite)			

K 53a. Ar nelydimi nepilnamečiai gali būti sulaikomi, kol laukia gražinimo?

Ne, nelydimi nepilnamečiai šiuo metu, priešingai nei iki 2009 metų, nėra sulaikomi. Dėl neteisėto buvimo šalyje jiems skiriama alternatyvi sulaikymui priemonė – apgyvendinimas Centre ir jiems judėjimo ribojimas nėra taikomas. Iki 2012 m. dar buvo fiksuojami nelydimų nepilnamečių sulaikymo atvejai Užsieniečių registracijos centre, tačiau nuo 2012 metų sulaikymas nelydimiems nepilnamečiams nebėra taikomas, o taikoma sulaikymui alternatyvi priemonė apgyvendinant juos Centre.

Tačiau jei nepilnamečiams jau sukako 18 metų ir jų atžvilgiu priimtas sprendimas nepratęsti leidimo gyventi, tokiu atveju jie gali būti sulaikyti gražinimo (ar išsiuntimo) tikslu.

Iki 2009 m. nelydimi nepilnamečiai, nepateikę prieglobsčio prašymo, buvo traktuojami taip pat kaip ir suaugę neteisėtai atvykę užsieniečiai. Dėl šios priežasties jiems dažnai buvo taikomas administracinis sulaikymas. Policijos areštinėse nelydimi nepilnamečiai buvo sulaikomi iki 48 valandų, nepriklausomai nuo amžiaus. Po 48 valandų nelydimi nepilnamečiai būdavo apgyvendinami laikinuose vaikų globos namuose, priklausiančiose savivaldybėms, arba Užsieniečių registracijos centre. Šiuo metu sulaikymas nelydimiems nepilnamečiams nėra taikomas ir jie kuo greičiau yra apgyvendinami Centre Rukloje, kuris yra vienintelė tokio pobūdžio įstaiga Lietuvoje.

Duomenys apie nelydimų nepilnamečių gražinimo atvejus yra fiksuojami nuo 2009 iki 2011 metų, kuomet iš viso buvo gražinti 7 nepilnamečiai, 2012-2013 gražinimų nebuvo vykdoma, o savanoriško gražinimo atveju nebuvo nei vieno.

K 53b. Jei „taip“, prašome pateikti daugiau informacijos apie aplinkybes, kuriomis nelydimi nepilnamečiai gali būti sulaikomi, kol laukia gražinimo, ir teisinį tokio sulaikymo pagrindą.

Netaikoma.

K 54. Ar yra kokių nors sulaikymo alternatyvų Jūsų valstybėje narėje nelydimiems nepilnamečiams, laukiantiems gražinimo? Jei „taip“, prašome pateikti daugiau informacijos šiuo klausimu.

Taip.

Nelydimiems nepilnamečiams vietoj sulaikymo taikoma alternatyvi sulaikymui priemonė – patikėti atitinkamai socialinei įstaigai prižiūrėti nelydimą nepilnametį užsieniečių. Praktikoje tai reiškia jų

apgyvendinimą Centre. Tokia priemonė yra nustatyta Įstatyme (115 str.)

K 55a. Ar valstybė teikia reintegracijos paramą nelydimiems nepilnamečiams, grįžtantiems į savo kilmės šalį, pagal grąžinimo procedūras? Atsakydami prašome atsizvelgti ir į savanorišką, ir į priverstinį grįžimą.

Ne.

K 55b. Jei „taip“, apibūdinkite reintegracijos priemones, skirtas padėti nelydimiems nepilnamečiams, prieš jų grįžimą, grįžimo metu ir po grįžimo pagal grąžinimo tvarką.

Ne, Lietuvos teisės aktuose nenumatyta, kad valstybė teiktų reintegracijos pagalbą grąžinamiems nelydimiems nepilnamečiams. Reintegracijos parama galėtų būti teikiama nelydimiems nepilnamečiams, pasinaudojusiems savanoriško grąžinimo programa, finansuojama iš Europos grąžinimo fondo lėšų. Šią programą Lietuvoje įgyvendina TMO Vilniaus biuras, tačiau 2009 – 2013 m. nelydimų nepilnamečių pagal šią programą nebuvo grąžinta.

K 55c. Prašome aprašyti stebėsenos tvarką, padedančią užtikrinti veiksmingą nelydimų nepilnamečių reintegraciją, įskaitant ir pasitelktų priemonių rūšis bei stebėsenos trukmę.

Netaikoma.

7 skyrius. Tarptautinės ir ES teisės aktų sistemos apžvalga

Šioje apibendrinamosios ataskaitoje dalyje bus trumpai aptarta ES teisinė sistema, vadovaujantis nacionalinės teisės aktais, susijusiais su nelydimais nepilnamečiais. Bus pateikta ES teisyno esminių ir procedūrinių nuostatų, reguliuojančių nelydimų nepilnamečių apsaugą, suvestinė. Skyriuje taip pat bus akcentuota, kaip ES teisynas susijęs su platesne tarptautine teisės sistema dėl nelydimų nepilnamečių.

Šį skyrių pildys EMN Paslaugų teikėjas, EMN atstovų šalyje indėlis nereikalingas.

8 skyrius. Išvados

Apibendrinamojoje ataskaitoje bus pateikti pagrindiniai tyrimo duomenys ir pristatytos išvados, skirtos politikos formuotojams nacionaliniu ir ES lygiu. Valstybės narės turėtų įtraukti visas bendras išvadas į pagrindinės faktinės informacijos skyrių bendro šablono pradžioje, o ne dubliuoti informaciją šiame skyriuje.

1 priedas

1 lentelė: statistiniai duomenys apie nelydimų nepilnamečių prašymus suteikti prieglobstį valstybėje narėje (2009–2013)

Prašome pateikti suvestinius kalendorinių metų duomenis (t.y. nelydimų nepilnamečių skaičių pagal kiekvieną kriterijų per kiekvienus kalendorinius metus). Tam, kad juos galėtume palyginti, prašome pateikti ir nacionalinės valdžios institucijų turimus duomenis apie nelydimus nepilnamečius. Kur galima / tinka, pateikite statistinius duomenis apie nelydimus nepilnamečius, kurie skelbiasi esą nepilnamečiai, tačiau dėl kurių amžiaus abejojama ir dar nebuvo atlikta amžiaus nustatymo procedūra.

1. Statistiniai duomenys apie <u>nelydimų nepilnamečių prašymų suteikti prieglobstį skaičių</u>	2009	2010	2011	2012	2013	Šaltinis/ daugiau informacijos
<i>1.1 Bendras nelydimų nepilnamečių prašymų suteikti prieglobstį valstybėje narėje skaičius pagal atitinkamą laikotarpį</i>	3	9	10	4	2	Migracijos departamentas
1.2 Bendras nelydimų nepilnamečių <u>prašymų suteikti prieglobstį valstybėje narėje skaičius atitinkamu laikotarpiu, suskirstant, kur galima, pagal pilietybės valstybę:</u>	2009	2010	2011	2012	2013	Nacionalinės institucijos/ Eurostatas
<i>Afganistanas</i>	2	3	8	3	-	Migracijos departamentas
<i>Gruzija</i>	-	2	2	-	-	
<i>Gvinėja</i>	-	-	-	-	1	
<i>Indija</i>	-	-	-	-	1	
<i>Rusija</i>	1	-	-	-	-	
<i>Vietnamas</i>	-	4	-	1	-	
Iš viso (turi būti lygus bendram 1.1 skaičiui)	3	9	10	4	2	

1.3 Bendras nelydimų nepilnamečių <u>prašymų suteikti prieglobstį</u> valstybėje narėje skaičius atitinkamu laikotarpiu, suskirstant, kur galima, pagal lytį ir amžių:	2009		2010		2011		2012		2013		Šaltinis/ daugiau informacijos
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	Nacionalinės institucijos/ Eurostatas
Jaunesni negu 14 metų	3	-	8	1	10	-	3	1	2	-	Migracijos departamentas
14–15 metų											
16–17 metų											
Nežinoma											
Iš viso (turi būti lygus 1.1)	3	-	8	1	10	-	3	1	2	-	

1.4 Bendras <u>sprendimų dėl prieglobsčio</u> nelydimiems nepilnamečiams suteikimo skaičius, suskirstant pagal lytį	2009		2010		2011		2012		2013		Šaltinis/ daugiau informacijos
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	Nacionalinės institucijos
1.4.1 Bendras <u>sprendimų dėl prieglobsčio</u> nelydimiems nepilnamečiams suteikimo skaičius atitinkamu laikotarpiu (suskirstant pagal lytį)	n/a		n/a		n/a		n/a		n/a		<u>Migracijos departamento duomenys</u>
1.4.2 Bendras <u>teigiamų sprendimų dėl prieglobsčio</u> nelydimiems nepilnamečiams suteikimo skaičius atitinkamu laikotarpiu (suskirstant pagal lytį)	3		1		2		1		1		
1.4.2.1 Bendrą teigiamų sprendimų dėl prieglobsčio suteikimo skaičių, pateiktą aukščiau, išskirstykite pagal <u>nelydimam nepilnamečiui suteiktą statusą</u> :											
Pabėgėlio statusas	-		-		-		-		-		
Papildoma apsauga	3		1		2		1		1		
Humanitarinis pagrindas	-		-		-		-		-		
Kita	-		-		-		-		-		
Iš viso (turi būti lygus 1.4.2.1)	3		1		2		1		1		

1.5 Bendras <u>leidimų gyventi, išduotų nelydimiems nepilnamečiams, gavusiems teigiamą sprendimą dėl prieglobsčio, skaičius</u>	2009		2010		2011		2012		2013		Šaltinis/ daugiau informacijos

	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	Nacionalinės institucijos
Išduoti pirmi leidimai laikinai gyventi	3		1		2		1		1		Migracijos departamento duomenys

1.6 Nelydimi nepilnamečiai, kurie kreipėsi dėl prieglobsčio, tačiau pasišalino prieglobsčio suteikimo procedūros metu (įtraukiant ir tuos, kurie grįžo)	2009		2010		2011		2012		2013		Šaltinis/ daugiau informacijos
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	Nacionalinės institucijos
1.6.1. Bendras nelydimų nepilnamečių, kurie prašė prieglobsčio, tačiau pasišalino prieglobsčio suteikimo procedūros metu (t. y. prieš pirmą interviu / sprendimą, kt.) skaičius, suskirstant pagal lytį	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	Duomenys centralizuotai nėra renkami
1.6.2. Bendras nelydimų nepilnamečių, kurie prašė prieglobsčio, buvo pasišalinę ir vėliau grįžo; kur galima, nurodykite valstybę narę, kurioje jie buvo rasti (norint išsiaiškinti tarpvalstybinį šio reiškinio pobūdį)	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	

2 lentelė: statistiniai duomenys apie nelydimus nepilnamečius, kurie NESIKREIPĖ dėl prieglobsčio valstybėje narėje (2009–2013)

Prašome pateikti suvestinius kalendorinių metų duomenis (t. y. nelydimų nepilnamečių skaičių pagal kiekvieną kriterijų per kiekvienus kalendorinius metus). Tam, kad juos galėtume palyginti, prašome pateikti ir nacionalinės valdžios institucijų turimus duomenis apie nelydimus nepilnamečius. Kur galima / tinka, pateikite statistinius duomenis apie nelydimus nepilnamečius, kurie skelbiasi esą nepilnamečiai, tačiau dėl kurių amžiaus abejojama ir dar nebuvo atlikta amžiaus nustatymo procedūra.

2. Statistiniai duomenys apie nelydimų nepilnamečių, kurie NESIKREIPĖ dėl prieglobsčio, skaičių	2009	2010	2011	2012	2013	Šaltinis/ daugiau informacijos
2.1 Bendras nelydimų nepilnamečių, kurie NESIKREIPĖ dėl prieglobsčio valstybėje narėje, skaičius pagal atitinkamą laikotarpį	2 + 2*	3 + 4*	11 + 1*	90	9	<u>Pabėbėlių priėmimo centro duomenys</u> * Migracijos departamento duomenys. Nelydimi nepilnamečiai buvo apgyvendinti kitose įstaigose nei PPC (pvz. vaikų globos namuose)

2.2 Bendras nelydimų nepilnamečių, kurie NESIKREIPĖ dėl prieglobsčio valstybėje narėje, skaičius atitinkamu laikotarpiu, suskirstant pagal pilietybės valstybę:	2009	2010	2011	2012	2013	Šaltinis/ daugiau informacijos
Gruzija			1*	2		<u>Migracijos departamento ir Pabėgėlių priėmimo centro duomenys</u>
Afganistanas			11	6	1	
Vietnamas				82	8	
Turkija	1*					
Baltarusija	1*	3*				
Rusija		1*				
Iš viso (turi būti lygus bendram 2.1 skaičiui)	2*	4*	11+1*	90	9	

*Apygyvendinti kitose įstaigose nei PPC

2.3 Bendras nelydimų nepilnamečių, kurie NESIKREIPĖ dėl prieglobsčio valstybėje narėje, skaičius atitinkamu laikotarpiu, suskirstant pagal jų lytį ir amžių:	2009		2010		2011		2012		2013		Šaltinis/ daugiau informacijos
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	Nacionaliniai duomenys
Jaunesni negu 14 metų	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	<u>Duomenys centralizuotai nerenkami</u>
14–15 metų	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	
16–17 - 18 metų	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	
Nežinoma	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	
Iš viso (turi būti lygus 2.1)	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	

2.4 Bendras leidimų gyventi, išduotų nelydimiems nepilnamečiams, kurie nesikreipė dėl prieglobsčio, skaičius, suskirstant pagal lytį	2009	2010	2011	2012	2013	Šaltinis/ daugiau informacijos

	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	Nacionalinės institucijos/ Eurostatas
Suteikto leidimo gyventi rūšis 1 ir t. t. (pridėkite reikalingą eilučių skaičių):	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Migracijos departamento duomenys
2.5 Nelydimi nepilnamečiai, kurie nesikreipė dėl prieglobsčio ir mažiausiai x savaitėms pasišalino iš viešųjų globos institucijų (įtraukiant ir tuos, kurie grįžo)	2009		2010		2011		2012		2013		Šaltinis/ daugiau informacijos
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	Nacionalinės institucijos/ Eurostatas
2.5.1 Bendras nelydimų nepilnamečių, kurie nesikreipė dėl prieglobsčio ir pasišalino iš viešųjų globos institucijų, skaičius, suskirstant pagal lytį ir kur galima – pagal pasišalinusių nelydimų nepilnamečių tipą, pvz., prekybos žmonėmis aukos, kt.	n/a	n/a	n/a	n/a	11		90		9		Pabėgėlių priėmimo centro duomenys
2.5.2 Bendras nelydimų nepilnamečių, kurie nesikreipė dėl prieglobsčio ir pasišalino, bet buvo sugrąžinti, skaičius; kur galima, nurodykite valstybę narę, kurioje jie buvo rasti (norint išsiaiškinti tarpvalstybinį šio reiškinio pobūdį)	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	

3 lentelė: statistiniai duomenys apie nelydimus nepilnamečius, prieglobsčio prašytojus ir / ar dėl jo nesikreipusius, globojamus viešųjų institucijų valstybėje narėje (2009–2013)

Prašome pateikti suvestinius kalendorinių metų duomenis (t. y. nelydimų nepilnamečių skaičių pagal kiekvieną kriterijų per kiekvienus kalendorinius metus). Tam, kad juos galėtume palyginti, prašome pateikti ir nacionalinės valdžios institucijų turimus duomenis apie nelydimus nepilnamečius. Kur galima / tinka, pateikite statistinius duomenis apie nelydimus nepilnamečius, kurie skelbiasi esą nepilnamečiai, tačiau dėl kurių amžiaus abejojama ir dar nebuvo atlikta amžiaus nustatymo procedūra.

3. Statistiniai duomenys apie nelydimų nepilnamečių, globojamų viešųjų institucijų, skaičių	2009	2010	2011	2012	2013	Šaltinis/ daugiau informacijos
3.1 Bendras nelydimų nepilnamečių, globojamų viešųjų institucijų, skaičius pagal atitinkamą laikotarpį	5	12	21	94	10	Pabėgėlių priėmimo centro duomenys

3.2 Bendras nelydimų nepilnamečių, globojamų viešųjų institucijų, skaičius atitinkamu laikotarpiu, suskirstant, kur galima, pagal pilietybės valstybę:	2009	2010	2011	2012	2013	Šaltinis/ daugiau informacijos
Afganistanas	2	5	19	9	1	Pabėgėlių priėmimo centro

Indija					1	duomenys
Nigerija	1	1				
Uzbekistanas	1					
Vietnamas		4		83	8	
Gruzija		2	2	2		
Rusija	1					
Iš viso (turi būti lygus bendram 3.1 skaičiui)	5	12	21	94	10	

3.3 Bendras nelydimų nepilnamečių, globojamų viešųjų institucijų, skaičius atitinkamu laikotarpiu, suskirstant pagal jų lytį ir amžių:	2009		2010		2011		2012		2013		Šaltinis / daugiau informacijos
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	Nacionaliniai duomenys
Jaunesni negu 14 metų	n/a	n/a	n/a	n/a	-	-	3	2	-	-	Pabėgėlių priėmimo centro duomenys
14–15 metų	n/a	n/a	n/a	n/a	3	-	30	6	7	-	
16–17 metų	n/a	n/a	n/a	n/a	19	-	50	3	4	-	
Nežinoma	n/a	n/a	n/a	n/a							
Iš viso	5		12		22*	0	83	11	11*	0	

*Įtraukti ir nelydimi nepilnamečiai, atvykę iš ES šalių (2011 m. – 1 nelydimas nepilnametis iš Rumunijos, 2013 m. – 1 nelydimas nepilnametis iš Prancūzijos)

4 lentelė: statistiniai duomenys apie nelydimus nepilnamečius, sulaikytus valstybėje narėje, kol bus gražinti (2009–2013)

Prašome pateikti suvestinius kalendorinių metų duomenis (t. y. nelydimų nepilnamečių skaičių pagal kiekvieną kriterijų per kiekvienus kalendorinius metus). Tam, kad juos galėtume palyginti, prašome pateikti ir nacionalinės valdžios institucijų turimus duomenis apie nelydimus nepilnamečius. Kur galima / tinka, pateikite statistinius duomenis apie nelydimus nepilnamečius, kurie skelbiasi esą nepilnamečiai, tačiau dėl kurių amžiaus abejojama ir dar nebuvo atlikta amžiaus nustatymo procedūra.

4.1 Bendras nelydimų nepilnamečių, sulaikytų, kol bus gražinti, skaičius atitinkamu laikotarpiu, suskirstant pagal jų lytį ir amžių:	2009		2010		2011		2012		2013		Šaltinis/ daugiau informacijos
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	Nacionaliniai duomenys
Jaunesni negu 14 metų	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	Užsieniečių registracijos

14–15 metų	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	centro duomenys
16–17 metų	3	0	0	0	4	1	0	0	0	0	
Nežinoma	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Iš viso	5	1	1	0	4	1	0	0	0	0	

4.2 Bendras nelydimų nepilnamečių, <u>sulaikytų, kol bus gražinti pagal Dublino reglamentą, skaičius atitinkamu laikotarpiu, suskirstant pagal jų lytį ir amžių:</u>	2009		2010		2011		2012		2013		Šaltinis/ daugiau informacijos
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	Nacionaliniai duomenys
Jaunesni negu 14 metų											
14–15 metų											
16–17 metų											
Nežinoma											
Iš viso	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	

4.3 Bendras nelydimų nepilnamečių, kuriems taikomos <u>alternatyvios sulaikymui priemonės, kol bus gražinti, skaičius atitinkamu laikotarpiu, suskirstant pagal jų lytį ir amžių:</u>	2009		2010		2011		2012		2013		Šaltinis/ daugiau informacijos
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	Nacionaliniai duomenys
Jaunesni negu 14 metų											Duomenys centralizuotai nėra renkami
14–15 metų											
16–17 metų											
Nežinoma											
Iš viso											

4.4 Bendras nelydimų nepilnamečių, kuriems taikomos <u>alternatyvios sulaikymui priemonės, kol bus gražinti pagal Dublino reglamentą, skaičius atitinkamu laikotarpiu, suskirstant pagal jų lytį ir amžių:</u>	2009		2010		2011		2012		2013		Šaltinis/ daugiau informacijos
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	Nacionaliniai duomenys
Jaunesni negu 14 metų											
14–15 metų											
16–17 metų											
Nežinoma											
Iš viso	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	

5 lentelė: statistiniai duomenys apie nelydimus nepilnamečius, grąžintus iš valstybės narės (2009–2013)

Prašome pateikti suvestinius kalendorinių metų duomenis (t. y. nelydimų nepilnamečių skaičių pagal kiekvieną kriterijų per kiekvienus kalendorinius metus). Tam, kad juos galėtume palyginti, prašome pateikti ir nacionalinės valdžios institucijų turimus duomenis apie nelydimus nepilnamečius. Kur galima / tinka, pateikite statistinius duomenis apie nelydimus nepilnamečius, kurie skelbiasi esą nepilnamečiai, tačiau dėl kurių amžiaus abejojama ir dar nebuvo atlikta amžiaus nustatymo procedūra.

5.1 <u>Priverstinio grąžinimo priemonės</u>	2009		2010		2011		2012		2013		Šaltinis/ daugiau informacijos
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	Nacionaliniai duomenys
5.1 Bendras grįžusių nelydimų nepilnamečių, taikant priverstinio grąžinimo priemones, skaičius pagal atitinkamą laikotarpį (kur yra duomenų)	2		2	2		1					Migracijos departamento duomenys – apie tuos 7 nelydimus nepilnamečius, kurie nebuvo apgyvendinti Rukloje
Šalis, į kurią grįžta (kilmės šalis) 1 ir t. t. (pridėkite reikalingą eilučių skaičių):											
Šalis, į kurią grįžta (pagal Dublino konvenciją) 1 ir t. t. (pridėkite reikalingą eilučių skaičių):											
Šalis, į kurią grįžta (tranzito šalis) 1 ir t. t. (pridėkite reikalingą eilučių skaičių):											
Kita: (nurodykite kokius nors nelydimų nepilnamečių skaičius, nepatekusius į jokias minėtas kategorijas)											
Iš viso (turi būti lygus 5.1)	2	0	2	2	0	1	0	0	0	0	

5.2 <u>Savanoriško grąžimo priemonės</u>	2009		2010		2011		2012		2013		Šaltinis/ daugiau informacijos
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	Nacionaliniai duomenys
5.2 Bendras grįžusių nelydimų nepilnamečių skaičius, taikant <u>savanoriško grąžimo priemones</u> , pagal atitinkamą laikotarpį (kur yra duomenų)											
Šalis, į kurią grįžta 1 ir t. t. (pridėkite reikalingą eilučių skaičių):											
Kita: (nurodykite kokius nors kitus nelydimų nepilnamečių skaičius, kurie nepatenka į minėtas kategorijas)											

Iš viso (turi būti lygus 5.2)											
5.3 Savanoriško remiamo grįžimo priemonės	2009		2010		2011		2012		2013		Šaltinis/ daugiau informacijos
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	Nacionaliniai duomenys
5.3 Bendras grįžusių nelydimų nepilnamečių skaičius, taikant remiamo savanoriško grįžimo priemones, pagal atitinkamą laikotarpį (kur yra duomenų)											
Šalis, į kurią grįžta 1 ir t. t. (pridėkite reikalingą eilučių skaičių):											
Kita: (nurodykite kokius nors kitus nelydimų nepilnamečių skaičius, kurie nepatenka į minėtas kategorijas)											
Iš viso (turi būti lygus 5.3)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	TMO Vilniaus biuro duomenys

6 lentelė: statistiniai duomenys apie nelydimų nepilnamečių padėtį, sulaukus 18 metų (2009–2013)

Prašome pateikti suvestinius duomenis per kalendorinius metus (t. y. nelydimų nepilnamečių skaičių pagal kiekvieną kriterijų per kiekviena kalendorinius metus).

6.1 Nelydimų nepilnamečių padėtis, sulaukus 18 metų, atitinkamu laikotarpiu, kur galima, suskirstant pagal lytį	2009		2010		2011		2012		2013		Šaltinis/ daugiau informacijos
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	Nacionaliniai duomenys
6.1.1 Bendras nelydimų nepilnamečių, sulaukusių 18 metų, kurie gavo <u>laikiną</u> leidimą gyventi valstybėje narėje, skaičius pagal atitinkamą laikotarpį	0	1	0	1	3	0	2	0	1	0	<u>Pabėgėlių priėmimo centro duomenys</u>
6.1.2 Bendras nelydimų nepilnamečių, sulaukusių 18 metų, kurie gavo <u>nuolatinį</u> leidimą gyventi valstybėje narėje, skaičius pagal atitinkamą laikotarpį	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	<u>Pabėgėlių priėmimo centro duomenys</u>
6.1.3 Bendras nelydimų nepilnamečių, sulaukusių 18 metų priimančiojoje šalyje, skaičius pagal atitinkamą laikotarpį, kur galima suskirstant, ar lanko mokyklą / turi leidimą dirbti / susijungė su šeima	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	